

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jovan Ivanov

Izzivi uresničevanja evropskih politik na področju
izobraževanja
Primer Slovenije

Magistrsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jovan Ivanov

Mentorica: red. prof. dr. Maja Bučar

Izzivi uresničevanja evropskih politik na področju
izobraževanja
Primer Slovenije

Magistrsko delo

Ljubljana, 2015

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici red. prof. dr. Maji Bučar za strokovno pomoč
in vodenje pri opravljanju magistrskega dela.

Izzivi uresničevanja evropskih politik na področju izobraževanja – primer Slovenije

V Evropski uniji obstaja konsenz, da je dolgoročno gledano zelo pomembno utrjevanje in reformiranje izobraževanja, ki je proces v smeri družbe znanja. Reforma visokošolskega študija na evropski ravni predstavlja veliki izziv ne samo za vladne akterje, ki so aktivno sodelovali pri reformi, ampak tudi za druge akterje. Preko procesa evropeizacije izobraževanja se Evropska unija že vrsto let giblje v smeri bolj poenotenega sistema izobraževanja. Različni akterji v medsebojno prepletajočem omrežju Evropske unije bistveno določajo reforme izobraževalnih politik na evropski ravni in spodbujajo implementacijo le teh na nacionalnem nivoju. Na primeru Slovenije lahko analiziramo uresničevanje izobraževalnih politik na nacionalnem nivoju in vlogo študentskih akterjev.

Vključevanje predstavnikov študentskih organizacij je zelo pomemben del procesa izvajanja reform izobraževalnih politik. Pomen vključevanja študentov pri uveljavljanju ciljev bolonjske reforme visokega šolstva je izpostavljen na vseh ravneh srečanj delovnih skupin od študentskih zborov do ministrskih vrhov, kar je tudi označeno kot ključ za uspešno implementacijo reforme.

Ključne besede: implementacija izobraževalnih politik, bolonjska reforma, evropeizacija izobraževanja, študentske organizacije

Challenges of achieving European policy in the field of education – example of Slovenia

In the European Union there is a consensus that in the long term it is very important to consolidate and reform the education process towards the knowledge society. Reform of higher education at European level represents a great challenge not only for government actors who were actively involved in the reform, but also for other players. For many years the European Union has been moving towards a more unified educational system through a process of Europeanisation of education. Different actors, in interlaced network of the European Union, significantly determine the reform of educational policies at European level and have been promoting the implementation of these at the national level. In the case of Slovenia we can analyze the implementation of educational policies at the national level and the role of student actors.

The involvement of representatives of student organizations is a very important part of the process of the education policies reforms. The importance of involving students in implementation of the objectives of the Bologna reforms of higher education is highlighted at all levels of the meetings of working groups of student choirs to ministerial summits, which is also marked as the key to a successful implementation of reforms.

Keywords: implementation of educational policies, the Bologna reform, Europeanisation of education, student organizations

SEZNAM KRATIC.....	6
1 UVOD IN OPREDELITEV PROBLEMA	7
1.1 RELEVANTNOST, CILJI IN POMEN MAGISTRSKE NALOGE	7
1.2 NA LITERATURO IN VIRE OPRTE HIPOTEZE, TEZE OZ. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	9
1.3 METODE PREUČEVANJA	10
2 IZOBRAŽEVALNI TRENDI V EVROPI.....	11
2.1 STRATEGIJA EVROPA 2020	11
2.2 EVROPEIZACIJA IZOBRAŽEVALNIH POLITIK V VISOKEM ŠOLSTVU.....	14
3 SMERNICE EVROPSKE IZOBRAŽEVALNE POLITIKE.....	18
3.1 GLOBALIZACIJA IN IZOBRAŽEVANJE	18
3.2 ZNAČILNOSTI AKTERJEV REFORM IN PREDVIDENE VLOGE	24
3.3 NACIONALNI INTERESI	28
4 PRIMER AKTERJA	34
4.1 ŠTUDENTSKE ORGANIZACIJE V TEORIJ	34
4.1.1 ŠTUDENTSKI SVET	34
4.1.2 ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA SLOVENIJE	36
4.1.3 ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA UNIVERZE V LJUBLJANI.....	38
4.2 ŠTUDENTSKE ORGANIZACIJE V PRAKSI	39
4.2.1 ŠTUDENTSKI SVET	39
4.2.2 OBLIKOVANJE DELOVANJA ŠTUDENTSKEGA SVETA FDV	42
4.2.3 ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA UNIVERZE V LJUBLJANI.....	45
4.2.4 ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA SLOVENIJE	49
5 ZAKLJUČEK.....	54
6 LITERATURA.....	57
PRILOGA A: VOLILNA KOMISIJA	66
PRILOGA B: ZAPISNIK VOLITEV	67
PRILOGA C: POVRATNICA	70

SEZNAM KRATIC

ESIB – European Student Information Bureau

EU – Evropska unija

ESU – European Student Union

FDV – Fakulteta za družbene vede

IB – The International Baccalaureate (Mednarodna matura)

OECD – Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

OVŠ – Odbor za visoko šolstvo

PIAAC – Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih

PISA – Program mednarodne primerjave dosežkov učencev

ŠOS – Študentska organizacija Slovenije

ŠOU – Študentska organizacija univerze

ŠS – Študentski svet

UL – Univerza v Ljubljani

WTO – Svetovna banka in Svetovna trgovinska organizacija

1 UVOD IN OPREDELITEV PROBLEMA

1.1 RELEVANTNOST, CILJI IN POMEN MAGISTRSKE NALOGE

Prihodnost EU je že od Lizbonske strategije¹ zelo tesno povezana z razvojem, ki temelji na znanju in inovacijah. Spodbujanje inovacij, raziskav in mobilnosti mladih ter programov za nova znanja in nova delovna mesta so tudi osrednji elementi strategije Evropa 2020 (Samardžija in Butković 2010). Zagotavljanje temeljev za prilagajanje gospodarstva strukturnim spremembam je možno preko univerz in drugih znanstveno raziskovalnih ustanov (Bučar 2001). Evropska unija ima dolgoročne cilje glede spodbujanja izmenjave mladih ter podpore ustvarjalnih projektov in novih idej. Odličen primer je program Mladi za Evropo, ki ima svoje začetke v 60ih letih dvajsetega stoletja (Moussis 1999, 198–199).

V EU obstaja konsenz, da je dolgoročno gledano zelo pomembno utrjevanje in reformiranje izobraževanja, ki je proces v smeri družbe znanja. Zato je potrebno prenoviti zasnovo šole (Lipužič 2002). Nujno je potrebno reformirati tako vsebino kot sam proces izobraževanja. Pri procesu prenove izobraževanja je primerno vključiti, poleg vladnih institucij, tudi številne druge akterje kot so podjetja in nevladne ter neprofitne organizacije (Barón 1999, 205–207). Bistveno je analizirati vlogo vključevanja mladine in še posebej študentske populacije pri spopadu s sodobnimi izzivi reform politik izobraževanja. V tej luči bom analiziral stopnjo vključenosti študentske populacije pri sooblikovanju izobraževalnih politik, ki so direktno povezane s kakovostjo študija.

S pristopom k deklaraciji evropskih ministrov za izobraževanje, ki je bila podpisana v Bolonji leta 1999 se je tudi Slovenija zavezala k novim reformam (Kwiek 2004, 760). Maja 2004 je Slovenija sprejela novelo zakona o visokem šolstvu², ki narekuje, da se visokošolski študijski programi uskladijo s cilji nove bolonjske reforme (Urad Vlade za informiranje 2005, 124–125). Prve generacije študentov so že končale študije na prvi in drugi stopnji prenovljenih programov visokošolskega izobraževanja.

---

¹ Lizbonska strategija. 2000. *Presidency Conclusions*. Lisbon European Council 23–24. marec 2000.

² *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu (ZViS-D)*. Ur. l. RS, 63/04 (11. junijem 2004).

Predstavniki Študentske organizacije Slovenije opozarjajo, da je bolonjska reforma v Sloveniji, z zastavljenimi cilji do leta 2010, zgrešila svoj namen (Božnar 2010). Nezadovoljstvo študentov z implementacijo bolonjske reforme šolstva v Sloveniji so slednji izkazali tudi na protestih oz. s simbolično zasedbo Filozofske fakultete leta 2011. Protesti pred parlamentom R. Slovenije v letu 2010 so poleg nasprotovanja zakonu o malem delu imeli za razlog nezadovoljstvo z dosedanjo implementacijo izobraževalnih politik (Miklavec 2011). Vpliv študentskih organizacij ni zanemarljiv, saj lahko za doseg svojih ciljev in interesov preko lastne organiziranosti posežejo tudi po referendumu (Benčina 2011). Tako je v uradnih dokumentih slovenskih univerz študentski svet določen za edinega zastopnika mnenj in interesov vseh študentov fakultete oz. univerze v njenih organih (Statut Univerze v Ljubljani 2012). Drugi primer akterja z neposrednim vplivom pri oblikovanju izobraževalnih politik, implementaciji EU politik izobraževanja in posledično tudi vplivom na kakovost študija je Študentska organizacija Slovenije.

Čeprav poročilo Evropskega združenja univerz (Crosier, Purser in Smidt, 2007) potrjuje zagon celostnega in širokega procesa reforme visokega šolstva po vsej evropski celini, so še vedno pomanjkljive informacije o vključenosti in vlogi študentskih organizacij v tem procesu. V tem smislu želim raziskati vprašanje, kako v praksi delujejo predstavniška telesa študentov pri so-oblikovanju izobraževalnih politik, ki so vitalnega pomena za sistem izobraževanja, njegove vsebine in kakovost?

Z analizo bom poskusil ugotoviti ali se je študentska organizacija izkazala za artikuliranega in pripravljenega partnerja v tem procesu, kot navaja Miklavič (2008). Ali je aktivno vključevanje v reformne procese na nacionalni ravni kot tudi nadnacionalni, lastnost, ki jo lahko brez zadržkov pripišemo študentskim organizacijam?

1.2 NA LITERATURO IN VIRE OPRTE HIPOTEZE, TEZE OZ. RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Bolonjski proces je odličen primer za analizo implementacije evropskih politik na področju izobraževanja, ker predstavlja vseevropsko intervencijo političnih oblasti v aktualni red v visokem šolstvu (Miklavič 2008, 6). Reforma visokošolskega študija na evropski ravni predstavlja veliki izziv ne samo za vladne akterje, ki so aktivno sodelovali pri reformi, ampak tudi za druge akterje. Na primeru Slovenije lahko analiziramo uresničevanje izobraževalnih politik in vlogo študentskih akterjev. Res je, da so študentske organizacije v Sloveniji sodelovale pri oblikovanju reforme visokošolskega študija, vendar ne vemo natanko, kakšna je bila njihova vloga in vloga študentskih predstavnikov pri implementaciji in evalvaciji bolonjske reforme. Iz tega razloga bi ustrezna analiza delovanja akterjev, še posebej študentskih organizacij na primeru implementacije evropskih izobraževalnih politik v Sloveniji, predstavljala zanimiv prispevek k družboslovnim raziskavam. Zanimivo bo ugotoviti ali so bili predstavniki študentov ustrezno vključeni v proces izvajanja evropskih izobraževalnih reform ter ali imajo pomembno vlogo pri evalvaciji in nadgradnji implementacije že sprejetih izobraževalnih politik.

Raziskovalno vprašanje, ki bo vodilo analizo magistrske naloge je:

Kako delujejo študentske organizacije kot eden od ključnih akterjev pri implementaciji evropskih izobraževalnih politik v nacionalnem okolju v primeru Slovenije?

Hipoteza: Vključenost študentskih organizacij v prenovo visokošolskega sistema izobraževanja ni bila v skladu s smernicami evropske izobraževalne politike.

1.3 METODE PREUČEVANJA

Problematiko vključenosti študentskih organizacij bom raziskal s pomočjo kvalitativnih in kvantitativnih metod družboslovnega raziskovanja. Metoda, s katero bom poskušal odgovoriti na zastavljeno raziskovalno vprašanje, je analiza in interpretacija primarnih ter sekundarnih virov. V uporabljenih virih bom iskal informacije za analizo problema. S sintezo pridobljenega znanja bom odgovoril na osrednje raziskovalno vprašanje. Pomembno je biti pozoren pri razlaganju, ker odgovor v glavnem temelji na kvalitativni analizi, tako da je potreba po interpretaciji neizogibna. Da bi se izognil napačnem tolmačenju dejstev, bom v svoji analizi uporabil več virov, da bi pridobil čim več različnih pogledov (Bučar, Šabič in Brglez 2002, 29). Z metodami kvalitativnega raziskovanja je poudarjeno prizadevanje raziskovalca, da bi odkril pomen družboslovnih pojavov za ljudi v okolju, ki je predmet raziskave (Ragin 2007).

V raziskavi, kjer raziskujem konkreten primer implementacije evropskih politik v Sloveniji, bom uporabil študije primerov. Potrebno je upoštevati ključne akterje, okoliščine in tudi časovne omejitve. S študijo primera bom tudi raziskoval primer konkretnega akterja oz. primer vloge in vključenosti študentskega sveta kot akterja, kateri vpliva in sooblikuje evropske izobraževalne reforme.

Na ravni študije primera konkretnega akterja oz. analize delovanja in vključenosti študentskega sveta, za pridobivanje več informacij glede delovanja študentskih predstavnikov, bom uporabil opazovalno študijo primera. R. C. Bogdan in S. K. Biklen (Sagadin 2004) za ta tip kvalitativne študije primera, kot glavno tehniko zbiranja podatkov določata opazovanje z udeležbo. Pri tovrstni raziskavi je predmet analize celotna organizacija. Analiza lahko tudi zajema le določeni del organizacije, njeno delovanje ali skupino vodilnih akterjev. Pri raziskavah pogosto prihaja do težave ko so podatki nepopolni. Z udeležbo se lahko neposredno pride do podatkov, ki iz določenih razlogov niso dostopni v pisani obliki.

2 IZOBRAŽEVALNI TRENDI V EVROPI

2.1 STRATEGIJA EVROPA 2020

Zelo pomembno poglavje v zgodovini EU je vsekakor začetek zaznavanja sprememb v svetovnem gospodarstvu in vključevanje odgovorov nanje v politike in strategije na najvišji evropski ravni. S tem se tudi prepozna sposobnost EU kot akterja na globalni ravni, da izboljša ali obdrži svoj položaj v svetu. Svetličič in Sicherl (2007, 896–897) analizirata sposobnost politik EU zajeti dejavnike sprememb in jih izkoristiti v svojo korist. Prav strategija Evropa 2020 je odgovor na aktualne spremembe. Zastavlja se vprašanje ali je ta strategija pravi odgovor za doseganje vizije uspešnega in rastočega socialno-tržnega gospodarstva?

Strategija 2020 je bila sprejeta junija 2010 (Evropski svet 2010). Glavni cilji, ki so napisani že na samem začetku dokumenta, so iskanje uspešnega načina reševanja gospodarske krize in tudi istočasno zagotavljanja trajnostne rasti s potencialom za nadgradnjo družbenega napredka. V petem poročilu Evropske komisije (2010, 36–37) so predstavljena tri prednostna področja Strategije 2020. Kot prvo prednostno področje je definirana pametna rast, ki je nosilka razvoja gospodarstva, ki temelji na znanju in inovacijah. Pametna rast zahteva tudi ustrezno usmerjeno porabo finančnih sredstev za spodbujanje podjetništva in tudi za vlaganje v raziskovalne in razvojne dejavnosti ter prenavo visokega šolstva. Ob bok pametni rasti sledita vključujoča rast in trajnostna rast, ki si prizadevata za zeleno in istočasno konkurenčno gospodarstvo (Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve 2012).

Strategija Evropa 2020 je tudi odgovor na kritiko Lizbonske strategije, ki se je enostransko osredotočala na ekonomsko rast in zaposlenost. Za neuspeh doseganja ciljev Lizbonske strategije Vuković (2010, 494–495) tudi navaja druge izzive, s katerimi se srečujejo institucije Unije. Med te izzive sodijo preobremenjenost dnevnega reda EU, neustrezna koordinacija, spori med akterji in pomanjkanje politične volje ter tudi slaba ekonomska situacija v prvem desetletju 21. stoletja. Program, ki je bil načrtan znotraj Lizbonske strategije je potekel leta 2010. Nadaljevanje programov v Strategiji 2020 je načrtovano tudi na ekonomskih temeljih, vendar z upoštevanjem pomena nacionalnih akterjev, trajnostnega aspekta in socialne kohezije ter izobraževanja. Implementacija in nadzor nad izvajanjem načrtanih ciljev iz Strategije 2020 je od samega začetka načrtovano znotraj zelo strogih kriterijev. Vendar nadaljevanje slabe ekonomske situacije v EU vsekakor tudi v prihodnjih scenarijih

implementacije začrtanih projektov in načrtov za doseganje zastavljenih ciljev obremenjuje ključne akterje pri delovanju in ukrepanju.

Da bi preprečili primanjkljaj politične volje za doseganje ciljev, Strategija Evropa 2020 uvaja vodilne pobude (Evropska komisija 2010). Sedem vodilnih pobud je zapisanih tako, da določajo dolžnosti držav članic. Prva pobuda je inovativna Evropa. Določeni cilji te pobude so pospeševanje in posodobitev inovacij in raziskav v državah članicah EU. Cilji druge pobude, mladi v gibanju, so izboljšanje delovanja in kakovosti visokošolskega študija na evropski ravni. Sem sodi tudi pospeševanje mobilnosti študentov in zaposljivosti mlajših generacij. Omenili bomo še tretjo pobudo, ki se navezuje na izobraževanje in zaposlovanje mladih, pobudo za nova znanja in nova delovna mesta. Njen glavni namen je prenova trga dela. Za sodoben trg dela je potrebno odpirati več delovnih mest za zaposlitev. Ponudba le teh naj bi odražala potrebe po visoko kvalificiranih delavcih in njihovo aktivno vključenost v sistem trga dela v čim krajšem roku po zaključku izobraževanja. Od ključnih ciljev, ki jih morajo države članice EU vključiti v nacionalne politike, sodi tudi povečanje števila oseb, ki so končale terciarno izobraževanje med 30. in 34. letom starosti. Ta delež naj bi se do leta 2020 povečal za 40 odstotkov. Za doseganje tega cilja in drugih ključnih ciljev Strategije je nujno sprejeti učinkovite reforme na evropski ravni, ki jim bo potem sledilo ukrepanje na nacionalni, regionalni in tudi lokalni ravni (Lautar in Poljak 2012).

Pomembno vlogo pri zagotavljanju uspešnega izvajanja načrtovanih politik za doseg ciljev iz Strategije 2020 imajo tudi definirani načini spremljanja in izvajanja politik. Evropska komisija je uvedla definicijo evropskega semestra. Evropski semester pomeni usklajeno poročanje na vseh ravneh institucij, EU in držav članic, v času šestih mesecev. Nacionalni programi za reforme so fleksibilni oz. države članice lahko same opredelijo metode in načine delovanja za doseganje in izpolnjevanje ciljev Strategije 2020. Vendar je pri poročanju malo manevrskega prostora. Evropska komisija zahteva redno in podrobno poročanje o reformah in ukrepih, ki vključuje pristop k vsem pomembnim dokumentom pri izvajanju reformnih politik. Zahteva se tudi poenotenje nacionalnih razvojnih programov. Okvir je določen na najvišji EU ravni, in pri tem je nekaj fleksibilnosti dovoljeno. S tem načinom nadzora je primerjanje in analiza rezultatov doseganja reformnih politik držav članic lažja in bolj pregledna glede na njihovo veliko število (Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve 2012).

S ciljem razširjanja dostopa do informacij v zvezi z izobraževalnimi sistemi za vse državljane, vladni akterji – v Sloveniji, Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport – aktivno uporabljajo tudi informacijsko omrežje Euryp. Od leta 2011 je v prakso vpeljan projekt Eurypedia, ki predstavlja spletno enciklopedijo o evropskih izobraževalnih sistemih. Na ta način je omogočen aktualen dostop tudi do informacij o reformah na nacionalni ravni na področju izobraževanja in doseganja ciljev Strategije Evropa 2020 na področju izobraževanja (Eurydice Slovenija 2012).

Ta projekt je le eden od številnih, ki kažejo na pomen širokega informiranja javnosti glede napredkov na področju doseganja ciljev Strategije. Krepitev evropskih temeljev znanja in spodbujanje odličnosti v izobraževanju ter razvoju znanj in spretnosti ima trajnostni pomen za unijo in njene državljane. Raziskave so pokazale, da bi lahko tri odstotno BDP vlaganje v raziskave in razvoj, odprlo približno 4 milijone novih delovnih mest. V tem primeru bi se letni BDP povečal za 795 milijard evrov do leta 2025 (Tajani 2012). To je vsekakor pomemben dejavnik in spodbuda za uspešno izvajanje politik, ki so načrtane v strategiji EU. Vlaganje v izobraževanje je poleg odpiranja novih delovnih mest v neposredni povezavi z zmanjševanjem revščine. V Evropski Komisiji obstaja konsenz, da ne obstaja enoten pristop, ki ustreza vsem državam. Na drugi strani so prav investicije v izobraževanje glavna prioriteta za vse države članice EU (Vuković 2010, 502–503).

2.2 EVROPEIZACIJA IZOBRAŽEVALNIH POLITIK V VISOKEM ŠOLSTVU

Izobraževanje dolga leta od ustanovitve Evropske skupnosti ni imelo trdnega okvirja na ravni skupnosti. Vse zadeve v zvezi z izobraževanjem in usposabljanjem so sodile v domeno držav članic. Evropska unija je od Skupnosti za premog in jeklo prerasla v veliko bolj pomembno strukturo, ki je tudi pridobila vpliv na veliko več področij, od le proizvodnje surovin (Zgaga 200, 7–10).

Evropska unija se že vrsto let giblje v smeri bolj poenotene sistema izobraževanja. Programi usposabljanja, izmenjave dobrih praks in drugi programi na področju izobraževanja postopoma so ustvarjali močnejše koordinacijsko središče na ravni EU, ki te programe usmerja in nadzira. Tako je sprejetju in oblikovanju ciljev Strategije Evropa 2020 na področju izobraževanja podlago za nadgradnjo ustvaril strateški okvir Izobraževanje in usposabljanje 2020 (Svet Evropske unije 2009). Svet EU je sprejel strateški okvir leta 2009, kot nadaljevanje in nadgradnjo prejšnjih programov na področju izobraževanja. Že v Barceloni je Evropski svet potrdil delovne programe, kateri naj bi bili znotraj okvirjev Lizbonske strategije. Tako so nastale prve glavne močne osnove evropskega sodelovanja na tem področju. Nadgradnja iskanja instrumentov na ravni Unije je temeljila na poudarjanju vzajemne koordinacije in s tem procesa evropeizacije izobraževalnih politik (prav tam, 2).

Evropeizacija izobraževanja, ki se v EU izvaja preko 'mehke' zakonodaje (smernice, priporočila) temelji na prostovoljnem in postopnem izvajanju priporočil v posameznih državah ter na neformalen način zavezuje države k udeležanju teh priporočil (Štremfel 2013, 199). Na ravni EU imamo institucije Unije, ki se aktivno ukvarjajo z naslavljanjem sprememb v izobraževalnih trendih in jih poskušajo vključiti v svoje strategije in politike. EU reformo (izobraževalne) politike označuje kot potrebo po izkoriščanju dejavnikov sprememb na globalni ravni ter s ciljem izboljšanja lastnega položaja v svetovnem gospodarstvu. Azijska gospodarstva so pokazala drastične spremembe in raven preobrazbe, ki jo mora ujeti Evropa, če želi vzdrževati svoj položaj oz. napredovati na globalni ravni. Položaj EU je v prihodnosti odvisen od njenega potenciala, da nadgradi svoje znanstveno-tehnološke sposobnosti. V tem pogledu je pomembna krepitev politične enotnosti na področju nadsocijalnih (izobraževalnih) politik in skupno prilagajanje institucij velikim spremembam. To pomeni tudi preusmeritev od evrocentrične politike ukvarjanja predvsem z lastnimi agendami v bolj

navzven usmerjen načrt ukvarjanja z globalnimi tendencami in izzivi in odzivanje nanje (Svetličič in Sicherl 2007).

EU vidi znanje kot pglavitni element nadaljnega gospodarskega razvoja. Vlaganje v znanje državljanov je prepoznano kot investicija v sooblikovanje skupnega družbenega življenja, ki povezuje številne evropske kulturne identitete. Po besedah Židana (2002, 1050–1051) želi Evropa pomen izobraževanja oz. znanja umestiti ob bok drugim vrednotam. Te druge vrednote so osebne in politične svoboščine, mir, pravičnost, mednarodno sodelovanje, demokracija in vladavina prava.

EU sebe predstavlja kot enotno in istočasno več kulturno strukturo. Enotnost je utrjena znotraj pluralizma. To je nasprotje od dominacije ene prevladujoče kulture. Sožitje je v samem centru ideje Evrope, in se ga je treba tudi naučiti. Samo sožitje temelji na vrednotah, ki so omenjene v prejšnjem odstavku. Za obstoj Unije je tako potrebna transnacionalna vzgoja, ki je povezana s spravo med narodi, sobivanjem in sodelovanjem. Na evropeizacijo izobraževalnih politik kaže tudi prizadevanje za demokracijo, človekove pravice, in tudi sama trajnostna naravnost izobraževanja na avtonomijo in razvoj osebnosti. Posledično, države članice v nacionalnih programih aktivno implementirajo evropsko interkulturno dimenzijo izobraževanja (Novak 2009, 233–235).

Nadalje, na EU ravni se ustvarja odnos do držav članic, ki ne vsebuje enosmernih in izključnih navodil in referenc. Ostaja široki prostor za novo fazo v odnosih med EU izobraževalno politiko in politiko držav članic. Ta nova EU izobraževalna politika se kvalitativno razlikuje od nacionalnih programov v pogledu mandata, upravljanja in obsega. EU tvori evropski izobraževalni prostor, ki prekriva, ampak ne omejuje prostorov za izobraževalne politike držav članic. V tem EU izobraževalnem prostoru deluje EU izobraževalna politika kot odgovor na izrazito evropske probleme, s katerimi se srečujejo v skupnem sodelovanju vse države članice (Dale 2009b, 121–123).

Proces evropeizacije izobraževalnih politik v visokem šolstvu je dobil svoj jasen mandat prav v Lizbonski strategiji. V dokumentu je jasno naznačeno, da je doseganje ciljev na področju izobraževanja mogoče le na ravni EU in ne na ravni držav članic. Cilji so predstavljeni kot sredstvo, preko katerega bi lahko izobraževanje prispevalo k doseganju zastavljenih ciljev v Lizbonski strategiji, to je, da bi EU postala najbolj konkurenčno in na znanju temelječe

gospodarstvo, ki ponuja trajnostno rast, kakovostna delovna mesta in večjo socialno kohezijo (prav tam, 124–135). Prehajanje iz Evrope, ki je bila usmerjena v ukvarjanje le z ekonomskimi vprašanji in vprašanji administracije, proti Evropi, ki se ukvarja z izobraževanjem, je zelo dolgotrajen proces. Ta proces se nadaljuje dosti hitrejšim tempom v primerjavi s tempom, ki ga je ta proces imel od petdesetih let do začetka novega tisočletja. Boljše sodelovanje med državami članicami EU in tudi drugimi sodelujočimi državami v projektih na področju izobraževanja, kot je Erasmus mednarodna izmenjava študentov, je ne tako davno nazaj odprlo novo poglavje v Evropskih agendah. Med temi vprašanji so tudi iskanje zблиževanja med nacionalnimi programi kot je to primer bolonjske reforme (Zgaga 2009, 10). Na tej točki se kaže tudi močna povezava med procesom evropeizacije izobraževanja in vstopa te problematike v procese EU odločanja in mobilnosti študentov oz. mednarodnih programov izmenjav in mednarodnega sodelovanja na področju izobraževanja in usposabljanja.

Tako ugotavljam, da lahko evropeizacijo razumemo kot pristop od 'zgoraj navzdol' in od 'spodaj navzgor'. Pristop od 'spodaj navzgor' nam omogoča, da razumemo raven EU kot nabor priložnosti, ki jih lahko nacionalni akterji, odvisno od ciljev in zmožnosti, uporabijo za promocijo lastnih interesov. Na ta način lahko tudi ti akterji oblikujejo EU, saj se s procesom poudarjajo vrednote mednarodnega sodelovanja in demokratičnega odločanja, kar odpira vrata delovanju študentskih organizacij pri implementaciji reform. Pri implementaciji reform je v proces odločanja/oblikovanja izobraževalnih politik vključenih več interesnih skupin. Zanimivo je pogledati, kako so v ta proces vključeni predstavniki študentskih organizacij.

V nadaljevanju bom najprej predstavil potencial EU in njeno omrežje akterjev ter tudi študentske organizacije, ki so lahko del tega širšega evropskega omrežja akterjev. Različni akterji v medsebojno prepletajočem omrežju EU pa bistveno določajo reforme izobraževalnih politik na evropski ravni in spodbujajo implementacijo le teh na nacionalnem nivoju. Z razumevanjem delovanja nadnacionalnih regulacij, značilnosti akterjev in nacionalnih interesov lahko analiziram delovanje študentskih organizacij kot enega izmed (pomembnih) akterjev pri implementaciji izobraževalnih politik v pluralnem okolju oblikovanja in upravljanja visokega šolstva. Razumevanje pristopa od 'zgoraj navzdol', ki se nanaša na oblikovanje evropske izobraževalne politike v različnih omrežjih, v katerih so vključene institucije Evropske komisije, nacionalni akterji, mednarodni strokovnjaki, javno-zasebni partnerji, in drugi, omogoča razumevanje strukture, v kateri delujejo predstavniki študentskih

organizacij. Zaradi tega bom v nadaljevanju pogledal tudi primer bolonjske reforme, kot ponazoritev implementacije in vpliva evropske izobraževalne politike na nacionalno raven.

3 SMERNICE EVROPSKE IZOBRAŽEVALNE POLITIKE

3.1 GLOBALIZACIJA IN IZOBRAŽEVANJE

Dandanes večina avtorjev soglaša, da globalizacijski procesi močno vplivajo na področje izobraževanja s tem, ko politike nadnacionalnih in mednarodnih organizacij vplivajo na nacionalne in lokalne izobraževalne sisteme (npr. Burbules in Torres 2000; Dale 2009a; Kodelja 2008; Medveš 2008; Ozga in Lingard 2007). Mnoge države zaradi pritiskov po konkurenčnosti v globalni ekonomiji in zaradi medijskih pritiskov ob doseženih slabih rezultatih prebivalstva v mednarodnih raziskavah znanja, kot sta npr. Program za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih (PIAAC) in Program mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA), sprejemajo predpisane reforme izobraževalnih politik, ki jih pišejo EU in druge mednarodne organizacije, kot so Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), Svetovna banka in Svetovna trgovinska organizacija (WTO).

Nadnacionalna regulacija je del globalizacijskega procesa, ki ne zajema le ekonomsko področje ampak prav tako politično, kulturološko in tudi izobraževalno. Glavni dejavnik za pomoč pri uveljavljanju tega pojava je hiter razvoj komunikacijske tehnologije. Gre za proces, ki zajema širši teritorij kot tega predstavlja država ali določena regija. V širšem kontekstu globalizacija predstavlja zmeraj močnejšo integracijo in vzajemno soodvisnost držav. Vendar je nezadostno trditi, da ta proces predstavlja le večjo mobilnost preko formalnih meja držav, ustanovitev mednarodnih trgov in nadnacionalnih regulacijskih sistemov ter institucij. Ta pojav zajema tudi zelo širok spekter družbenih pojavov, ki vsekakor vključujejo nadnacionalno regulacijo izobraževalnih sistemov. Ne glede na razlike v definicijah in pojmovanjih tega procesa, globalizacija ostaja aktualen in pomemben pojav, ki ima pozitivne in negativne posledice. Vpliv procesa globalizacije na vse sfere sodobnega življenja je zelo močan. Trenutna globalna ureditev predstavlja napredek od anarhičnega in nepredvidljivega globalnega sistema, pri čemer še vedno ostaja potreba po regulaciji institucij, ki bi ustrezale sodobnim globalnim procesom (Kodelja 2008).

Zanimivo je pogledati, kako se spremembam prilagajajo izobraževalni sistemi oz. kako se leti reformirajo in sistematsko spreminjajo. Po II. svetovni vojni se krepijo neoliberalne ideje v procesih rekonstrukcije izobraževalnih sistemov. Koncept temelji na zamisli, da bi morale biti

večje politične, socialne in druge odločitve prepuščene trgu. Sledeč tej politiki je v izobraževanju cilj doseči, da bi socialna politika in politika izobraževanja postali sestavni del na trgu temelječe podjetniške družbe. Državljeni so po teh načelih novega javnega menedžmenta ne le porabniki materialnih dobrin, ampak tudi vseh javnih dobrin in storitev. Med javne storitve, ki jih zagotavlja država, sodi tudi izobraževanje (Štefanc 2008, 10–16). Z globalizacijo se spreminja tudi evropska družba, kar predstavlja svojevrsten pritisk na izobraževalne sisteme, ki so bili ustvarjeni za industrijsko in ne informacijsko gospodarstvo. V tem primeru ima pomembno težo teza Levine, avtorja neoliberalne šole, da naj bi izobraževalne institucije zagotavljale dotok človeškega kapitala za optimalno delovanje trga dela (Levine 2001 v Štefanc 2008, 15). Univerza je po tej logiki institucija, ki ureja reprodukcijo ustrezne delovne sile, ki naj bi bila zmožna učinkovitega delovanja v smeri kopičenja kapitala. Neoliberalna kritika izobraževanja je torej v tem, da je potrebno sisteme izobraževanja reformirati in regulirati v smeri optimalnega delovanja trga delovne sile. Izobraževanje naj torej ne bi zaostajalo za širšimi družbenimi spremembami (prav tam). Odnos med trgom dela in izobraževanjem ima zelo kompleksno zgodovino in strukturo, ki ga obseg te naloge ne more zajeti. Kljub temu pa želimo poudariti, da ima ta povezava močan vpliv na nadaljnje odločanje v relaciji do reforme izobraževalnih politik. Nadnacionalno naslavljanje teh izzivov se začneja z mednarodnimi pogodbami in drugimi dogovori na transnacionalni ravni ter se nadaljuje z implementacijo na nacionalni ravni (Miklavič 2008, 60).

Različna poimenovanja in razumevanja globalizacijskih vplivov na izobraževanje sta strnila Burbules in Torres (2000). Kot ugotavljata avtorja, globalizacija v izobraževanju označuje: pojav nadnacionalnih in mednarodnih organizacij, ki oblikujejo svetovno izobraževalno politiko; vpliv ekonomskih procesov na izobraževanje; vzpon neoliberalizma (ideologije) v izobraževanju; vzpon novih globalnih kulturnih form, medijev in komunikacijskih tehnologij; in uveljavljanje izobraževalnih svetovnih modelov (prav tam, 1–2). Globalizacijski vplivi na področju izobraževanja se torej odvijajo predvsem na a) ekonomski, b) politični in c) kulturni ravni.

Na ekonomski ravni lahko globalizacijske vplive na izobraževanje prepoznamo v sprejemanju in prevzemanju neoliberalnega diskurza v nacionalnih izobraževalnih politikah, ki polarizira delavce v visoko kvalificirane in nekvalificirane delavce, obstaja prizadeva za zmanjšanje kakovostnega javnega izobraževanja ter poudarja reformiranje sekundarnega in terciarnega

izobraževanja v skladu s kompetencami, ki jih potrebuje gospodarstvo, da bi ostalo konkurenčno v globaliziranem svetu (Burbules in Torres 2000, 20; Morrow in Torres 2000, 35). Beležimo jih v trženju izobraževalnih produktov (testov, programov) s strani mednarodnih organizacij ter v medsebojnem konkuriranju visokošolskega izobraževanja, ki naj bi servisiralo globalni trg človeškega kapitala. Tu potem najdemo idejo, ki se je v Evropi realizirala kot bolonjska reforma (Stanley 2012, 6–14).

Na politični ravni lahko globalizacijske vplive na izobraževanje prepoznamo v zahtevah, ki jih mednarodne organizacije nalagajo nacionalnim državam pri oblikovanju nacionalnih izobraževalnih politik. V ospredju le teh so spodbujanje poklicnega izobraževanja, podpora neformalnemu izobraževanju in priložnostnemu učenju, kompetenčna prenova visokošolskih programov, ki so usklajeni s potrebami trga dela in gospodarstva ter vzpostavitev mehanizmov za zagotavljanje kakovosti, izraženih preko merljivih indikatorjev performance (Ozga in Lingard 2007, 68). Izobraževalna politika, ki je bila zgodovinsko gledano vedno v pristojnosti nacionalnih držav, postaja pod globalizacijskimi procesi tako vse bolj produkt EU in drugih mednarodnih organizacij, kot so OECD in Svetovna banka (Green 2002). Le ta je izražena preko močnih globalnih diskurzov. Prvi diskurz govori o 'na znanju temelječem gospodarstvu', ki naj bi zagotovil tisto znanje in kompetence, ki so potrebne za konkurenčnost na globaliziranem trgu dela. V tem diskurzu šteje zgolj tisto znanje, ki ima neposredno ekonomsko oz. tržno vrednost (tudi na visokošolski ravni). Drugi diskurz pa se nanaša na koncept vseživljenjskega učenja, ki je s spodbujanjem gospodarstva postal temeljni instrument v podporo globalizaciji (Spring 2008, 337–339).

Politična raven globalizacije v izobraževanju je tako bistveno povezana tudi z vzpostavitvijo nove oblike oblasti in vladanja v izobraževanju, ki je izražena v 'mrežnem' vladanju različnih akterjev in institucij, katerih interesi se medsebojno prepletajo in izražajo v oblikovanju izobraževalne politike. Z globalizacijo izobraževanja na politični ravni se dogodi premik od 'vlade' k 'vladanju' (Robertson 2009). Le ta je dobro izražen v Lizbonski strategiji (2000), ki predstavlja ključno točko preobrata pri oblikovanju skupne izobraževalne politike na evropski ravni. Za doseg tega cilja Lizbonska strategija uvaja t.i. odprto metodo koordinacije (*open method of coordination*) kot 'mehak' način vladanja izobraževanju in usmerjanje držav članic k skupno dogovorjenim ciljem.

Na kulturni ravni pa se globalizacijski vplivi na izobraževanje odražajo predvsem v sprejemu politik multikulturalizma ter potrošniške kulture v nacionalnih izobraževalnih politikah (Burbules in Torres 2000).

Področje izobraževanja v EU, ki ga opredeljuje že Maastrichtska pogodba (1992), ureja načelo subsidiarnosti, ki pravi, da lahko unija spodbuja skupne akcije in cilje na področju izobraževanja, a je v pristojnosti vsake države članice, da se samostojno odloči ali sprejme predlagani ukrep ali ne. To pomeni, da na deklarativni ravni področje izobraževanja ni podvrženo načelu harmonizacije, ki pomeni način poenotenja določenega področja na ravni EU (Medveš 2006b). Zaradi tega razloga Evropska komisija za področje izobraževanja izdaja različna priporočila, predloge, smernice ipd., ne predpisuje pa pravni red z zakoni, s katerimi bi se morale države članice harmonizirati. EU na področju izobraževanja deluje torej s t.i. 'mehko' zakonodajo, pri čemer se zastavlja vprašanje njenega oblikovanja in implementacije v prakso nacionalnih držav³.

Evropski svet je s sprejetjem dokumenta Lizbonske strategije (2000) pozval države članice in druge nadnacionalne institucije EU, da sprejmejo ukrepe, ki bi omogočali sisteme izobraževanja in usposabljanja, ki so prilagojeni potrebam kakovostnega zaposlovanja. V namen zagotavljanja tega cilja sodijo tudi drugi projekti oz. tako imenovane nove spretnosti, kot so nova tehnološka znanja, študiji tujih jezikov, vseživljenjsko učenje, ipd. Lizbonska strategija jasno opredeljuje vlogo osebne izpolnitve kot pomembnega dela same strategije (Štefanc 2008, 22–23).

Vzporedno s strateško usmeritvijo Lizbonske strategije je potekal tudi proces bolonjske reforme, ki se je ukvarjala s terciarnim izobraževanjem in za države članice pomeni tudi njihovo strateško usmeritev (Svetlik in Pavlin 2004). Bolonjska reforma je sprožila temeljno reformiranje visokega šolstva v večini evropskih držav in prispevala k homogenizaciji oz. poenotenju tega podsistema izobraževanja v Evropi. Vzpostavila je t.i. 'bolonjski model' visokošolskega izobraževanja, ki ga usmerjajo skupna načela, katerih temeljni namen je vzpostavitev evropskega visokošolskega prostora (*European Higher Education Area*). Proces

---

³ Ta razčlenitev med načelom harmonizacije in subsidiarnosti pa ne velja za področje visokega šolstva po uvedbi bolonjske reforme. Pojem harmonizacija je bil prvič uporabljen v naslovu sorbonske deklaracije in kot načelo udejanjeno v Bolonjski deklaraciji z zahtevo po vzpostavitvi skupnega (enotnega) evropskega visokošolskega prostora do leta 2010 (Medveš 2006b, 135–137).

je dobil ime po Bolonjski deklaraciji, ki so jo leta 1999 podpisali ministri devetindvajsetih evropskih držav v Bologni, danes pa je deklaracijo podpisalo že sedeminštirideset držav. S tem, ko so deklaracijo podpisali ministri, pristojni za visoko šolstvo, se je reformiranje sistema z univerz predstavilo na raven nacionalnih politik, s čimer so univerze od zgoraj navzdol 'prisilili' k uvajanju sprememb. Temeljne značilnosti bolonjskega modela so: prepoznavnost (priloga k diplomam), enotna struktura visokega šolstva (prvi, drugi in tretji cikel), evropski kreditni sistem (ECTS), pospeševanje mobilnosti (profesorjev, študentov) ter sistem zagotavljanja kakovosti (neodvisna agencija za kakovost visokega šolstva) (Ermenc 2014, 158–163).

Oblikovanje evropske izobraževalne politike na področju visokega šolstva (Bolonjska reforma) je bilo deležno tudi številnih kritik. Kritiki ugotavljajo, da se je z bolonjsko reformo zgodil odmik od tradicionalne humanistične tradicije, ki je skozi zgodovino univerz prevladovala v evropskem prostoru in je temeljila na notranji motivaciji za študij, k izrazito gospodarskim ciljem povezanih z ekonomskimi reformami, katerih temeljni cilj je prispevati k večji konkurenčnosti evropskega gospodarstva. Univerza se naj bi na ta način odmikala od svoje večstoletne tradicije in zavezanosti k razvijanju znanja v dobre namene ter poučevanje in raziskovanje podredila predvsem ekonomskim potrebam (Kellermann 2006; Kotnik 2013; Medveš 2006a).

Mednarodna matura je vsekakor dober primer internacionalizacije šolstva, ki ga poznamo tudi v Sloveniji. Programi, ki jih organizira mednarodna organizacija *the International Baccalaureate* (IB), s sedežem v Ženevi, vključujejo otroke od 3 leta starosti pa vse do zaključnega letnika gimnazije oz. do 19. leta starosti. Šole, ki želijo izvajati IB programe morajo pridobiti avtorizacijo s strani organizacije. Tudi sam sem imel priložnost biti del programa mednarodne mature, ki ga izvaja II. Gimnazija Maribor. Kurikulum programa se zelo razlikuje od kurikuluma, ki sem ga imel na Gimnaziji Kruševac v Srbiji, vendar je kurikulum Mednarodne mature dosti podoben kurukulumu, ki se izvaja na slovenskih gimnazijah. Primer razlike je število predmetov. Na Gimnaziji Kruševac se je v generaciji 2001–2005 izvajalo 14 predmetov na letnik. Program Mednarodne mature je imel 7 predmetov in obvezne izvenšolske aktivnosti: kreativnost, šport in socialno delo. To da je program Mednarodne mature bolj podoben programom, ki se izvajajo na slovenskih gimnazijah v začetku novega tisočletja kot programom, ki se izvajajo na srbskih gimnazijah, je dober primer vpliva mednarodnih institucij na reformo izobraževanja. Razlog za hitrejše

prilagajanje slovenskih šol mednarodno priznanim programom in kurikulumom, ki so podobni tistim, ki jih imajo na šolah v zahodni Evropi in Severni Ameriki, je tudi odprtost Slovenije mednarodnim trendom na področju izobraževalnih politik. Že od osamosvojitve se v R. Sloveniji javno šolstvo osredotoča in uvršča v prostor demokratične politične in pedagoške kulture. Nadalje se v Sloveniji šolstvo aktivno oblikuje glede na izzive globalizacije in se tudi aktivno vključuje v evropske tokove (Novak 2009, 10–22).

3.2 ZNAČILNOSTI AKTERJEV REFORM IN PREDVIDENE VLOGE

Pomembna akterja reform izobraževalnih politik za to nalogo sta: a) EU in njeno 'omrežje', ki prepleta in združuje transnacionalne tokove z mrežami idej, institucij in ljudmi v Evropi ter b) študentske organizacije, ki so lahko eden izmed akterjev v tem omrežju. Omeniti velja, da so akterji reform lahko tudi posamezniki. Na primer, George Soros preko svojih skladov oblikuje izobraževalne programe, ki imajo za cilj krepitev demokratičnih načel v izobraževalnih ustanovah. Programi so usmerjeni predvsem na srednjo in vzhodno Evropo in težijo k pospeševanju odpiranja družb in aktivno udeležbo v procesih evropeizacije izobraževalnih politik. Vizijo v programih je potrebno uresničiti skozi implementacijo demokratičnih načel v izobraževalnih ustanovah (Židan 2002, 1049).

Da bi Komisija dosegla želene cilje na področju izobraževanja, ki bi bili še vedno v skladu z načelom subsidiarnosti, je vzpostavila in razvila določen mehanizem za oblikovanje evropske izobraževalne politike in njeno implementacijo v nacionalne prakse. Za doseganje temeljnega cilja Lizbonske strategije – vzpostaviti najbolj konkurenčno in na znanju temelječe gospodarstvo na svetu – v osrčju katerega je prav izobraževanje, je Komisija vzpostavila mehanizem t.i. odprte metode koordinacije, ki predstavlja sredstvo širjenja najboljših praks in doseganja večjega zблиževanja pri ključnih ciljih EU (Lizbonska strategija 2000, člen 37). S to metodo Komisija na področju izobraževanja vzpostavlja smernice s predpisanimi časovnimi roki za izvedbo, določa indikatorje kakovosti oz. merila uspešnosti, oblikuje politike prenosa smernic v nacionalne in regionalne politike, ter periodično spremlja doseganje zelenih učinkov (prav tam).

Z vzpostavitvijo odprte metode koordinacije kot mehanizmom za oblikovanje 'mehke' zakonodaje, pa je Komisija odprla vrata različnim akterjem, ki lahko sodelujejo v procesu oblikovanja skupne evropske izobraževalne politike. Izobraževanje na ta način postaja vse bolj prostor politike, v kateri države članice skupaj s Komisijo sooblikujejo skupno evropsko politiko. Ta vključuje tako pritiske od 'zgoraj navzdol' kot od 'spodaj navzgor' in združuje različne akterje v vertikalnih in horizontalnih omrežjih in institucijah (Štremfel 2013, 197).

Uporaba mehke zakonodaje, načela subsidiarnosti in odprte metode koordinacije na področju izobraževanja v EU pa ima različne posledice. Ena izmed vidnejših je v tem, da država ni več samostojni akter in kreator lastne izobraževalne politike kot je bila zgodovinsko gledano.

Oblast in vladanje v izobraževanju se na ta način preusmerita od države tudi k drugim akterjem; komercialnim in zasebnim partnerjem, različnim deležnikom, mednarodnim organizacijam in transnacionalnemu omrežju, ki vsi določajo pomen in soustvarjajo evropsko in s tem tudi nacionalno izobraževalno politiko (Dale 2009a; Lawn in Grek 2012). Druga posledica pa je v tem, da si posamezne države (Anglija, Francija, Nemčija) oz. interesne skupine, pod pretvezo oblikovanja skupne evropske izobraževalne politike, prizadevajo uresničiti predvsem svoje agende in ideje na evropski ravni. Primer bi bil izvoz britanskega modela izobraževanja v mnoge države Evrope, katerega produkt je tudi bolonjska reforma (Kotnik 2013; Steiner-Khamsi 2002). Le to sta bistveno spodbujala tudi OECD in Svetovna banka (Medveš 2008).

Ker preučujem vlogo študentskih organizacij pri implementaciji evropskih izobraževalnih politik nas zanima še vprašanje, ali so bile študentske organizacije, kot eden izmed pomembnih akterjev, vključene v oblikovanje evropske izobraževalne politike, predvsem bolonjske reforme, kakor tudi vprašanje, na kakšen način sodelujejo študentske organizacije pri implementaciji evropske izobraževalne politike na nacionalni ravni.

V sami zasnovi študentskih organizacij je določeno sodelovanje in zastopanje interesov študentov pri prenovi visokega šolstva (Študentska organizacija Slovenije 2010). V obdobju, ki je spremljalo sprejetje bolonjske reforme, to je od leta 2001 do leta 2003, so si študentske organizacije prizadevale za aktivno zastopanje študentov v procesih odločanja. Predstavniki študentov so sodelovali in prispevali nove ideje in ustvarjalne predloge na številnih dogodkih na temo visokega šolstva. Študentske organizacije, posebej Nacionalno združenje študentov, so tudi same koordinirale in organizirale dogodke na temo bolonjskega procesa. Sklepi, priporočila in drugi dokumenti, ki so nastajala zahvaljujoč tovrstni dejavnosti študentskih organizacij, so vsekakor neprecenljiv prispevek k doseganju bolj učinkovite implementacije bolonjskega procesa (Zgaga 2003, 9). Z aktivnim sodelovanjem v procesu odločanja so študenti opozorili na pomanjkljivosti in napake pri implementaciji bolonjskega procesa ter se zavzeli za aktivno odpravljanje le-teh, npr. pri težavah pri prehodih ter notranji in zunanji mobilnosti. Države članice EU in ostale evropske države, ki so podpisale pogodbo, poročajo o vse bolj aktivnem in produktivnem sodelovanju s študenti pri reševanju 'bolonjskih vprašanj' (prav tam).

Primer aktivnosti študentskih organizacij so redna študentska zborovanja. Študentski predstavniki so se zbrali med 22. in 25. marcem 2001 na študentskem zborovanju v Göteborgu na Švedskem. Takrat je bila sprejeta Študentska deklaracija iz Göteborga (2001) na temo prihodnosti bolonjskega procesa. Na ministrskih srečanjih za Evropski visokošolski prostor, ki so potekala junija 1999, so se predstavniki Nacionalnih združen študentov ESIB⁴ še borili za njihovo prisotnost na srečanjih, v prihodnjih srečanjih pa so si pridobili še pomembnejšo vlogo partnerja in sogovornika. Že v samem uvodu Bolonjske deklaracije je zapisano, da je za tako pomemben proces kot je bolonjska reforma, nujno vključevati vse študente evropskih držav na enaki ravni (Bolonjska deklaracija 1999). Visokošolske institucije predstavljajo pomemben element civilne družbe zaradi česar morajo biti v njo vključeni vsi predstavniki visokošolske skupnosti. Tudi v Študentski deklaraciji iz Göteborga (2001) je vloga študentov določena kot nujna, saj je študente potrebno vključiti kot konstruktivne in kompetentne partnerje ter jih upoštevati kot gonilno silo sprememb. Sodelovanje pri bolonjskem procesu je le začetek ustreznega in uradnega vključevanja predstavnikov študentov v pomembne organe odločanja in oblikovanja izobraževalnih politik na evropski ravni. Bolonjska deklaracija (1999) se zaključuje z izjavo, da morajo biti Nacionalna združenja študentov Evrope, kot predstavniki študentov na evropski ravni, vključena v prihodnje odločitve, ki so del bolonjske reforme. Naloga in cilj Nacionalnih združenj študentov Evrope ostaja zagovarjanje študentskih interesov in idej.

Na ministrskem vrhu v Pragi (2001) so sodelujoči označili sodelovanje predstavnikov študentske populacije za zelo pomembno za razpravo o bolonjskem procesu. Norveško ministrstvo za šolstvo in raziskovanje je od 12. do 14. junija 2003 organiziralo seminar v Oslu na temo vloge študentske udeležnosti v procesih vodenja v visokem šolstvu na nacionalni in nadnacionalni ravni, na katerega so povabili številne predstavnike študentskih organizacij in tudi predstavnike ministrstev ter visokošolskih zavodov iz različnih evropskih držav (Bologna Follow-Up Seminar 2003). Pomemben prispevek na to še ne dovolj raziskano temo je bila tudi raziskava o študentski udeležnosti, ki je bila opravljena za pridobivanje primarnih informacij. Obstaja jasna usmerjenost na rastoči vpliv in sodelovanje študentov pri vodenju visokega šolstva (Zgaga 2004, 314). Do podobnega sklepa o nujnosti vse večjega vključevanja študentskih predstavnikov v partnerstvo pri procesih implementacije bolonjske

---

⁴ ESIB je kratica za *European Student Information Bureau*. Maja 2007 je ime spremenjeno v *European Students' Union*.

reformne, je prišla tudi delovna skupina za spremljanje bolonjske reforme na ministrskem srečanju v Londonu leta 2007 (London Communiqué 2007). Partnerstvo akterjev reforme, kot so institucije visokega šolstva, študenti, delodajalci in drugimi partnerji in mednarodnimi organizacijami daje dobre rezultate in kaže napredek na področju sodelovanja vseh vključenih deležnikov v primerjavi z leti, ki so predhodila reformi izobraževalnih politik visokega šolstva (Bologna Process Stocktaking Report 2007, 3).

Ključne ugotovitve sodelujočih na seminarju o študentski udeležnosti pri vodenju v visokem šolstvu so, da je vključevanje študentov na vseh ravneh oblikovanja in sprejemanja odločitev zelo pomembno (Bologna Follow-Up Seminar 2003). Prav tako je potrebno urediti vse potrebne zakonske podlage za aktivno udeležbo in spodbujanje sodelovanja študentov. Sodelujoči študenti bi poleg določenih privilegijev imeli tudi dolžnosti in odgovornosti. Nujno je zagotoviti tudi etično obveznost prenašanja spoznanja na naslednjo generacijo študentskih predstavnikov. Glede na visoko stopnjo zastopanja in pomembnost obravnavane tematike, je bistveno zagotoviti pridobivanje logističnih in človeških virov ter finančnih sredstev za zagotavljanje enakovrednega položaja vseh udeležencev v procesu odločanja. Motiviranost in obveščenost sta ključna dejavnika za doseg kakovostnih idej in pobud pri sooblikovanju reform s strani študentske populacije (Zgaga 2004, 315–316).

3.3 NACIONALNI INTERESI

Globalizacije in evropeizacije izobraževanja ne gre razumeti kot enosmernega procesa, ki bi potekal zgolj v smeri od močnih k šibkimi akterjem. Kot smo že omenili se evropska izobraževalna politika formira med različnimi akterji, omrežji in transnacionalnimi tokovi od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor. Gre za večsmerni proces oblikovanja izobraževalne politike, ki se ne nujno linearno implementira od vrha (EU) navzdol (v države članice), saj lahko domači akterji na svojski način uporabljajo in implementirajo evropsko izobraževalno politiko (Skubic Ermenc in Mikulec 2011, 31–33).

V Sloveniji smo do vplivov globalizacije in evropeizacije na izobraževanje pogosto skeptični in zadržani, saj smo bili v Jugoslaviji (transnacionalni skupnosti) soočeni s pritiski večjih članic po vzpostavitvi 'skupnih programskih jeder', s katerimi se je želelo poenotiti izobraževalni sistem in vsebino izobraževanja (Medveš 2008, 7). Dandanes so za Slovenijo ključni predvsem tisti vplivi globalizacije in evropeizacije izobraževanja, ki se jim ne moremo izogniti oz. smo k njim v večji in manjši meri že pristopili, to so a) bolonjski proces in b) uvajanje evropskih orodij transparentnosti – Evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje, evropskega kreditnega sistema v visokem šolstvu (ECTS) in poklicnem izobraževanju (ECVET) ter indikatorjev kakovosti. Poglejmo podrobneje.

Bolonjska reforma predstavlja primer programske globalizacije, ki temelji na konceptu neoinstitucionalizma; ta se izvaja le deloma preko države (zahteva po vzpostavitvi 3. stopenj), svoje cilje pa dosega preko izobraževalnih institucij, ki ustvarjajo mrežo univerzitetnih institucij in tlakujejo pot vzpostavitvi skupnega evropskega visokošolskega prostora. Zato so v bolonjskem procesu poudarjeni izmenjava profesorjev in študentov, usklajevanje programov (*tuning proces*) in priprava skupnih programov in diplom univerz (prav tam, 15).

Kakšni so učinki implementacije bolonjskega procesa v Evropi in Sloveniji? Na evropski ravni lahko ugotovimo, da bolonjski proces povzroča konflikt med državo in univerzo, zaradi tega v sprejetih dokumentih s strani uradnikov pogosto zasledimo zapise s političnim tonom (Medveš 2006a, 6). Če se različni akterji zavedajo, da se univerza ne more zapirati v 'slonokoščeni stolp modrosti' in da se mora študij povezovati s prakso, pa se zaplete ob vprašanju, kako naj deluje univerza: ali s spodbujanjem funkcionalnih spretnosti (kompetenc) pomembnih za trg dela? Kaj pomeni, da mora biti doktorski študij usmerjen na trg dela?

Namesto, da bi bolonjska reforma izhajala iz spoznanja, da služi izobraževanje različnim ciljem – ekonomskim, kot tudi tistim, ki jih je Evropa razvijala v svoji dolgoletni humanistični tradiciji – je predvsem prevzela neoliberalno ideologijo in mantro mednarodnih organizacij (zlasti OECD-ja in Svetovne banke) (Kellermann 2006, 27–28; Medveš 2006a, 8; Medveš 2008, 16). Študentje so skeptični glede ekonomskih ciljev reforme. Zveza nacionalnih študentskih organizacij Evrope je že leta 2003 na berlinskem komuniqueju izražala dvom do stopnjevanja in zaposljivosti po prvi stopnji. Kot ugotavljajo študentje, bi morale biti zahteve po zaposljivosti diplomantov prve stopnje natančneje definirane, prav tako pa se zavzemajo za nekakšne splošne kvalifikacije, ki ne bi bile strogo vezane zgolj na trg dela, čeprav bi moral imeti vsak diplomant prve stopnje možnost dostopati do trga dela (Medveš 2006a, 14). Taisti konflikt, ki je prisoten na širši evropski ravni je značilen tudi za Slovenijo, ki se je morala soočiti z deklarirano zapovedjo o zaposljivosti diplomantov po končani prvi stopnji, kakor tudi s pripravo in uvedbo tridelne strukture stopenjskega študija, ki ga visokošolska zakonodaja pred letom 2004 (pred uvedbo bolonjskega procesa) ni poznala.

Bolonjski proces in implementacija bolonjske preнове šolstva v Sloveniji predstavljata ključen izziv tudi za krovno študentsko organizacijo Slovenije, to je ŠOS. ŠOS je enakopravni član Evropske študentske unije (*European Student Union - ESU*). Članstvo ŠOS-a v ESU je dober primer vpliva nacionalne študentske organizacije na EU ravni. V dokumentu 'Bologna skozi oči študentov' predstavniki študentov v ESU izpostavljajo probleme zaposlovanja diplomantov na prvi stopnji bolonjskega študija. Drugi zaznani problemi so tudi spremembe predmetnikov, ki ne sledijo potrebam za doseganje zastavljenih ciljev na področju pridobljenih kvalifikacij za določene nazive. Poleg izpostavljenih problemov so študentske organizacije prav tako izpostavile potrebo po večji prisotnosti predstavnikov študentskih organizacij v institucijah, ki se ukvarjajo z implementacijo bolonjske reforme, kot je to na primer prisotnost v agencijah za zagotavljanje kakovosti (ESIB 2007).

Evropski visokošolski ministri so se na konferenci v Berlinu, 19. septembra 2003 zavezali k vključevanju predstavnikov študentov kot enakovrednih partnerjev pri sprejemanju dokumentov, dogovorov in drugih sprememb na področju visokega šolstva, za kar so se študenti tudi prizadevali (Berlinski Komunique 2003, 2). Preko študentskih organizacij naj bi študenti vplivali na upoštevanje študentskih predlogov pri oblikovanju visokošolske politike ne le na lokalni ravni, ampak tudi na ravni Evropske unije. Na spletni strani ŠOS je zapisano, da predstavniki te organizacije sodelujejo s slovensko Vlado predvsem znotraj Sveta Vlade

RS za študentska vprašanja in preko delovnih skupin. Sodelovanje naj bi potekalo tudi z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport. ŠOS sodeluje tudi s študentskimi sveti univerz, da bi dosegel in uresničil načrte in strategije uspešnega upravljanja dejavnosti iz Študentske ustave. Odbor za visoko šolstvo ŠOS kot pomemben partner v procesu odločanja skrbi tudi za zagotavljanje kakovosti visokega šolstva v Sloveniji. Posledično je Odbor za visoko šolstvo (OVŠ) pristojen tudi za bolonjsko reformo in njeno implementacijo. Glavni cilj delovanja OVŠ je zagotavljanje kakovostnega študija za vse študente pod enakimi pogoji, glede na dostopnost in mednarodno primerljivosti (Cvikl 2010, 24).

Drugi primer globalizacijskih in evropeizacijskih vplivov pri katerem se bomo ustavili in kateremu se Slovenija ni mogla izogniti, predstavlja sprejem Evropskega ogrodja kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (2008) in na tej podlagi sprožen vseevropski proces priprave nacionalnih ogrodij kvalifikacij. Evropski parlament in Svet sta izdala priporočilo o uvedbi evropskega ogrodja kvalifikacij, ki za države članice ni obvezujoče, a glede na to, da je v proces priprave nacionalnega ogrodja kvalifikacij vključenih že 36 evropskih držav (European Centre for the Development of Vocational Training 2013, 5), nam ta primer lahko služi za dober zgled delovanja mehanizmov mehke zakonodaje (o katerih smo govorili zgoraj) s katerimi se Evropska komisija obrača na države članice pri doseganju ciljev evropske izobraževalne politike. Kot navajajo priporočila naj bi evropsko ogrodje, preko vzpostavitve nacionalnih ogrodij kvalifikacij, omogočilo primerljivost kvalifikacij in ravni kvalifikacij v različnih državah EU ter s tem okrepilo nadaljnje povezovanje evropskega trga dela, prehajanje državljanov med državami in vseživljenjsko učenje (Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje 2008, 3).

A za takšnim na videz 'tehničnim' pravilom vzpostavitve nacionalnih ogrodij kvalifikacij in njihove povezave z evropskim ogrodjem se skrivajo precej večji pritiski in apetiti, ki prihajajo tako od zgoraj navzdol, torej s strani Komisije in širšega evropskega omrežja akterjev, kot od spodaj navzgor, torej iz različnih interesnih skupin v posameznih nacionalnih državah. V Sloveniji so se ti pritiski pri pripravi nacionalnega ogrodja kvalifikacij na eni strani odražali v umeščanju slovenskih kvalifikacij v ravni ogrodja kvalifikacij in pri njihovem povezovanju z evropskim ogrodjem (od zgoraj navzdol), kakor tudi pri umeščanju kvalifikacij v ogrodje, kjer je prihajalo do trenj med različnimi nacionalnimi deležniki (od spodaj navzgor) (Skubic Ermenc in Mikulec 2011, 43–45). Še posebej se je 'iskrilo' na terciarni ravni izobraževanja ob umeščanju visokošolskih kvalifikacij v ogrodje, kjer so različni deležniki s predlogi,

nasprotnimi tudi tistim v obstoječi zakonodaji, poskušali uveljaviti svoje predloge. Tudi Študentska organizacija Slovenije je z nasprotovanjem pripravljenemu predlogu nacionalnega ogrodja kvalifikacij (Slovensko ogrodje kvalifikacij 2011) poskušala uveljaviti svoj interes pri umeščanju kvalifikacij v ogrodje, pri čemer so si v ŠOS prizadevali zlasti za izenačitev diplome prve bolonjske stopnje z univerzitetno (staro) diplomom ter za drugačno ujemanje ravni nacionalnega ogrodja kvalifikacij z evropskim ogrodjem in bolonjskimi stopnjami⁵. Ob tem se je potrebno zavedati vseh občutljivosti, ki jih z evropsko izobraževalno politiko uvajamo v nacionalni prostor, saj se je v primeru Slovenije izkazalo, da bi z nekaterimi predlaganimi rešitvami lahko močno posegli v že pridobljene pravice diplomantov (starih diplom) ter s tem tudi v slovenski pravni red, kakor tudi slovenskim državljanom onemogočili enake izhodiščne možnosti za mobilnost v primerjavi z diplomanti drugih evropskih držav (Skubic Ermenc in Mikulec 2011, 45).

Pomembno se je tudi spomniti kurikularne reforme, s katero je v Sloveniji reformirana celotna izobraževalna vertikala zaradi širših družbenih sprememb, ki so se zgodile po osamosvojitvi Slovenije, kakor tudi zaradi procesov združevanja Evrope in priporočil mednarodnih organizacij (Bela knjiga 1995). Kot je zapisano v Beli knjigi prinaša združevanje Evrope:

tudi za nas vse bolj razpoznavno nujnost visokih izobrazbenih standardov ter kompatibilnosti šolskih sistemov, s tem povezano medsebojno usklajenost stopenj izobrazbe za posamezne poklice ter medsebojno priznavanje spričeval in diplom. V tem kontekstu postaja vse pomembnejši tudi poudarek, ki ga evropske države dajejo učenju in znanju tujih jezikov. Podoben poudarek je namenjen vključevanju evropske dimenzije v vzgojo in izobraževanje. Nasloniti se je treba na skupno evropsko dediščino političnih, kulturnih in moralnih vrednot, ki so razpoznavne v človekovih pravicah, pravni državi, pluralni demokraciji, strpnosti in solidarnosti (prav tam, 5).

V obdobju od leta 1996 do leta 1999, ko je potekala aktivna kurikularna prenova so posodobljene vse vsebine in metode izobraževanja, ki so se uporabljale v procesih izobraževanja s ciljem doseganja mednarodno primerljivih standardov znanja. Na primeru dobrih praks iz držav EU je potekalo iskanje kakovostnih pristopov k izobraževanju na ravni

---

⁵ Predlog Študentske organizacije Slovenije o Slovenskem ogrodju kvalifikacij je dostopen prek: http://www.studentska-org.si/dokumenti/2011/SOK_PREDLOG-SOS_KONCNA_070411.pdf.

poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja. Med izobraževalnimi programi in delodajalci je bil narejen most, ki je omenjene deležnike medsebojno zblížal. Z uvedbo Zakona o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah je od leta 2000 dalje vzpostavljen sistem priznavanja in potrjevanja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja, ki je omogočil vrednotenje znanja pridobljenega izven formalnega izobraževalnega sistema. Financiranje številnih izobraževalnih projektov, programov in raziskovalnih mrež pa je omogočila tudi EU iz njenih strukturnih skladov (Svetlik in Pavlin 2004, 200).

Vpliv politik nadnacionalnih in mednarodnih organizacij na nacionalne in lokalne sisteme je rezultat globalizacijskega procesa, ki močno oblikuje tudi področje izobraževanja. Ker me v nalogi zanima predvsem vprašanje oblikovanja evropskih izobraževalnih politik in sodelovanje različnih akterjev v tem procesu, vključno s študentskimi organizacijami, je moj fokus predvsem na razumevanju in analiziranju politične ravni globalizacije v izobraževanju na področju Evrope. Torej proces, ki vključuje transnacionalne tokove in omrežja ljudi, idej in institucij v Evropi, v katere so vključeni evropski, nacionalni in lokalni akterji.

V poglavju se osredotočam predvsem na dva akterja reform izobraževalnih politik: na EU in njeno 'omrežje', ki prepleta in združuje transnacionalne tokove z mrežami idej, institucij in ljudmi v Evropi ter študentske organizacije. Različni akterji v medsebojno prepletajočem omrežju EU pa bistveno določajo reforme izobraževalnih politik na evropski ravni in spodbujajo implementacijo le teh na nacionalnem nivoju. Uporaba mehke zakonodaje in odprte metode koordinacije, kljub načelu subsidiarnosti, ki velja na področju izobraževanja v EU, posledično vodi v smer, v kateri država ni več samostojni akter in oblikovalec lastne izobraževalne politike.

Evropski visokošolski ministri so se zavezali k vključevanju predstavnikov študentov kot enakovrednih partnerjev pri sprejemanju dokumentov, dogovorov in drugih sprememb na področju visokega šolstva, za kar so si študenti tudi prizadevali. Kot predstavniki visokošolske skupnosti, študentske organizacije zastopajo interese študentov in predstavljajo pomemben element civilne družbe. Aktivno delovanje študentskih organizacij, predvsem preko Nacionalnega združenja študentov, je v obdobju, ki je spremljalo sprejetje Bolonjske reforme in tudi pozneje, primer prispevka k doseganju bolj učinkovite implementacije reforme visokega šolstva. Predstavniki vlad sodelujočih držav so pri implementaciji reforme

podprli smernice za aktivno udeležbo študentskih predstavnikov, kar so študentske organizacije izkoristile za svojo udeležbo in zastopanje svojih interesov.

V nadaljevanju bom pogledal konkreten primer delovanja študentskih organizacij v Sloveniji v teoriji in praksi. Na ta način bom poskušal raziskati delovanje slovenskih študentskih organizacij, njihovo organiziranost, okolje njihovega delovanja in vpliv študentskih predstavnikov pri implementaciji izobraževalnih politik.

4 PRIMER AKTERJA

4.1 ŠTUDENTSKE ORGANIZACIJE V TEORIJ

4.1.1 ŠTUDENTSKI SVET

Statut Univerze v Ljubljani (2004) od 65. do 69. člena določa vlogo in delovanje študentskega sveta kot organa Univerze. Glede na drugi odstavek 65. člena lahko ugotovimo, da študentski svet sestavljajo predsedniki študentskih svetov članic univerze. V primerih, ko ima članica več kot tisoč študentov, v Študentski svet Univerze v Ljubljani (UL) sodi tudi podpredsednik študentskega sveta članice.

Statut določa, da člani Študentskega sveta UL na svoji prvi seji izvolijo predsednika in tudi dva podpredsednika, ki morajo biti člani Študentskega sveta UL oz. člani študentskega sveta ene izmed članic Univerze. Nadalje v 66. členu statut določa, da študentski svet predlaga izvolitev namestnikov za predsednika in podpredsednika, vendar za študentski svet to ni zavezujoče.

Vloga študentskega sveta je podajanje mnenja o vseh zadevah, ki se nanašajo na dolžnosti in pravice študentov in podajanje mnenja o kandidatih za rektorja univerze ter volitve članov organov univerze, za katere sami predlagajo člane, ki so lahko vsi študentje. Člena 79. in 80. Statuta UL določata možnost sodelovanja predstavnikov študentov v Akademskem zboru. Predstavnike študentov izvoli študentski svet po lastnem pravilniku. Akademski zbor obravnava poročila dekana o delu članic Univerze.

Statut Univerze v Ljubljani določa tudi splošna pravila delovanja in vloge študentskega sveta članice. Delovanje in volitve predsednika in namestnikov študentskega sveta članice so zastavljeni podobno delovanju Študentskega sveta UL: podajanje in oblikovanje mnenj, volitve članov delovnih teles in organov članice, delovanje na sejah, ki jih sklicuje predsednik študentskega sveta, sklepčnost, pisanje zapisnikov sej in sprejem sklepov.

Pomembna vloga študentskega sveta članice je določena v 87. členu Statuta UL, ki v drugem odstavku navaja, da je študentski svet odgovoren za podajanje mnenja o pedagoški usposobljenosti v postopkih izvolitve v naziv učiteljev in sodelavcev. Omenjena vloga daje

precejšnjo moč predstavnikom študentskega sveta, saj lahko na ta način študentski svet ustavi ali odobri napredovanje učiteljev in sodelavcev članice. Ta pomembna vloga študentskega sveta članice je določena zelo splošno v Statutu UL, podrobnejša določila o poteku oblikovanja mnenj o usposobljenosti v določene nazive članice, pa podrobneje določa pravilnik delovanja določenega študentskega sveta.

Predstavniki študentskega sveta imajo mandat v trajanju enega leta, a so lahko ponovno izvoljeni. V Statutu UL ni nobenih omejitev glede števila ponovnih izvolitev. Nadalje, Statut UL ne postavlja nobenih mehanizmov za nadzor delovanja študentskega sveta, saj ne obstaja niti en organ, ki bi lahko nadziral spoštovanje določil iz Statuta.

Analiza Statuta UL in pravne podlage za delovanje pogloblitve študentske organizacije v Sloveniji nam daje osnovo za vpogled v implementacijo pravne podlage delovanja študentskega sveta na ravni članice Univerze. V 84. členu Statuta UL je posebej omenjen način volitev članov študentskega sveta članice, ki ga določi poseben pravilnik. Za volitve ni podanih smernic v samem Statutu UL. Študentski svet ima popolno svobodo pri določanju pravilnika volitev za volitve članov študentskega sveta članice. Pri volitvah v študentski svet članic UL se določa tudi izbira potencialnih članov študentskega sveta univerze, ki prihajajo iz vrst študentskega sveta članice. Ker je določilo takšno, da študentski svet univerze ne ureja pravilnikov za volitve članov študentskega sveta članice, je posledično prišlo do tega, da so članice same določile pravilnike za volitve na fakulteto. Glede na zelo skopo urejenost določil načina volitev, je Študentski svet Fakultete za družbene vede (FDV) 27. maja 2009 sam določil Pravilnik o volitvah v Študentski svet FDV (2009). Dokument je podpisala tedanja predsednica študentskega sveta FDV Jana Juvan. Tako sprejet Pravilnik ni neproblematičen, saj že izvoljeni člani Študentskega sveta FDV, brez omejitev števila ponovnih izvolitev, sami določajo pravilnik za prihodnje volitve. Uvodni odstavek Pravilnika se sklicuje na tri člene Statuta Univerze v Ljubljani, na 73., 77. in 82. člen Pravilnika: 73. člen se nanaša na vlogo prodekana, 77. člen na vlogo Senata članice, 82. člen pa na upravni odbor članice. Iz tega je razvidno, da nobeden od členov ne govori o volitvah v študentski svet članice, na katere se Študentski svet FDV sklicuje kot na osnovo za sprejem Pravilnika o volitvah.

Iz prejšnjega odstavka lahko utemeljeno sklepam, da je pravna podlaga za delovanje študentskih organizacij, kot sta Študentski svet UL ter Študentski svet FDV, zelo površno definirana pri določilih glede nadzora in mehanizmov preverjanja delovanja predstavnikov v

teh organizacijah. Sama pravna podlaga statotov, ki se v primeru Študentskega sveta FDV sklicuje na napačne sklepe Statuta UL, je vsebinsko zelo skopa in predstavnikom študentov v organizacijah dovoljuje širok spekter manevrskega prostora za praktično delovanje. Enkrat, ko so študentje izvoljeni v predstavnike študentov v organih univerze in članic, pa študenti predstavniki pridobijo širok nabor pravic, ne pa tudi v tem obsegu definiranih dolžnosti ter nalog.

4.1.2 ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA SLOVENIJE

Zakon o skupnosti študentov (1994) je ustanovil Študentsko organizacijo Slovenije (ŠOS). Organizacija je ustanovljena leta 1994 vendar je dobila pogon in definirano vlogo na nacionalni ravni leta 2002, ko je bila sprejeta nova Študentska ustava (Cvikl 2010, 19). V tretjem členu Študentske ustave (2011) je zapisano, da je ŠOS stanovska organizacija vseh študentov s statusom. ŠOS, po drugem členu ustave, zastopa interese študentov in se zavzema za njihovo uresničevanje.

Članice ŠOS so: Študentska organizacija Univerze v Ljubljani, Študentska organizacija Univerze v Mariboru, Svet študentskih klubov in Študentska organizacija Univerze na Primorskem. V šestnajstem členu Študentske ustave so določene dejavnosti organizacije. Članice imajo poleg oblikovanja politik ŠOS dolžnost uresničevanja interesov študentov na lastnih univerzah. Naloge ŠOS so izboljšanje študijskih razmer, kakovosti in možnosti za študij in izobraževanje, izboljšanje socialnega položaja študentske populacijeter ustvarjanje in promocija obštudijskih aktivnosti. Na spletni strani ŠOS (2013) navajajo, da organizacija načrtovane cilje dosega z dejavnim sodelovanjem pri oblikovanju nacionalne politike in programov na področju visokošolskega izobraževanja, študentskega bivanja, štipendij in študentskega dela. Tovrstna vloga ŠOS je tudi pravno določena v šestem odstavku šestnajstega člena Študentske Ustave, v katerem piše, da ŠOS in njene organizacijske oblike "zagotavljajo vpliv študentov pri upravljanju javnih zadev in pri delu državnih in drugih organov"⁶. V osmem odstavku omenjenega člena je določeno, da ŠOS imenuje predstavnike iz študentskih vrst v organe mednarodnih organizacij, v katerih sodelujejo predstavniki študentov. Poleg omenjenega v dejavnosti sodijo tudi zdravstveno varstvo študentov in zaposlovanje novih diplomantov.

---

⁶ *Študentska Ustava* (ŠU-1). Ur. l. RS 3/2012 (19. december 2011).

Kot krovna organizacija slovenskih študentov, ki deluje na nacionalni ravni, ima ŠOS jasno opredeljeno organiziranost in vloge organov organizacije. V sklopu organizacije delujejo skupščina, nadzorna komisija, predsedstvo in odbori, razsodišče in generalni sekretar. Skupščina je najvišji organ ŠOS. Sestavljena je iz Sveta in Zbora ŠOS. Prvi vključuje Svet interesnih oblik povezovanja študentov in Svet študentskih klubov. Na drugi strani, Zbor ŠOS zajema vse študentske zборе študentskih organizacij univerz, samostojnih visokošolskih zavodov ter višjih strokovnih šol. Predsedstvo predstavlja izvršilno vejo organizacije. Poleg predsednika organizacije, v predsedstvo sodijo še predsedniki izvršilnega organa vsake študentske organizacije univerze in predstavnik iz vsake študentske organizacije univerze ter predstavnik Sveta študentskih klubov. Za vodenje poslovanja ŠOS je zadolžen Generalni sekretar. Generalni sekretar ima mandat v trajanju dveh let in je odgovoren za finančno sliko organizacije. Kandidat se izbere preko javnega razpisa na predlog predsedstva ŠOS. Za začetek mandata je potrebno še imenovanje s strani skupščine ŠOS. Nadzorna komisija ima mandat v trajanju dveh let in je zadolžena za kontrolo in nadzor nad poslovanjem ŠOS in njenih organov. V sestavo nadzorne komisije sodijo po dva predstavnika iz vsake študentske organizacije univerze, notranji revizor in dva predstavnika iz študentskih klubov. V primeru sporov med organi in organizacijskimi oblikami ŠOS obstaja razsodišče. Iz vsake študentske organizacije univerze se imenujejo po tri predstavnike v razsodišče ŠOS ter tri predstavnike iz študentskih klubov (Cvikl 2010, 19–21). Razsodišče naj bi bilo samostojen organ ŠOS, vendar po sami sestavi tega organa ta opis ne zdrži opisa samostojen. Glede na to, da so že sami predstavniki razsodišča tudi predstavniki študentskih organizacij in študentskih klubov, lahko pričakujemo prisotnost številnih interesov. Omenjeni predstavniki so tudi predstavniki v drugih organih in obstaja velika verjetnost, da so povezani z navzkrižjem interesov. Iz tega razloga obstaja velika verjetnost subjektivnosti pri odločanju in pristranskosti.

Poleg organov znotraj ŠOS delujejo odbori. Po Pravilniku o Predsedstvu Študentske organizacije Slovenije (2003) ima Predsedstvo po 3. členu v svoji pristojnosti imenovanje članov v stalne odbore ŠOS. Ti odbori so: Odbor za mednarodno sodelovanje, Odbor za obštudijske in interesne dejavnosti študentov, Odbor za socialna in zdravstvena vprašanja in Odbor za visoko šolstvo. Za to nalogo je pomemben Odbor za visoko šolstvo Študentske organizacije Slovenije (OVŠ ŠOS). Naloga OVŠ ŠOS je vprašanje kakovosti visokega šolstva, analiza in spremljanje bolonjskega procesa, zakonodaja in financiranje visokega šolstva in zagotavljanje prisotnosti študentov na vseh področjih odločanja o omenjenih

dejavnosti. Podobno kot OVŠ ŠOS obstaja tudi Odbor za visoko šolstvo zveze Študentskih klubov Slovenije. Naloge Odbora so iste kot pri OVŠ ŠOS in Odbor svoje delo usmerja v zagotavljanje kakovosti visokega šolstva, kar posledično vključuje sledenje implementaciji in izvajanju bolonjske reforme. Temu tudi sledijo spremembe v zakonodaji na področju visokega šolstva ter financiranje le-tega (Zveza Študentskih klubov Slovenije 2013).

4.1.3 ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA UNIVERZE V LJUBLJANI

Študentska organizacija Univerze v Ljubljani (ŠOU v Ljubljani) je članica ŠOS. Kot članica ŠOS, ima ŠOU v Ljubljani, poleg oblikovanja politik ŠOS, dolžnost uresničevanja interesov študentov na lastni univerzi. Dodatne naloge ŠOU so predvsem, da skrbi za kakovost študentskega življenja in študija v Ljubljani. Zahvaljujoč svoji avtonomnosti lahko organizacija samostojno izvaja študentsko izobraževalno in socialno politiko, obštudijske aktivnosti in druge študentske interesne dejavnosti nacionalnega in mednarodnega obsega (Študentska Organizacije Univerze v Ljubljani).

V 19. členu Statuta Študentske organizacije Univerze v Ljubljani (2014) je določeno razmerje med ŠOU in ŠOS. ŠOU v Ljubljani mora spoštovati svoje obveznosti do krovne organizacije ter je zavezana k aktivnemu sodelovanju s ŠOS-om. ŠOU v Ljubljani ima tudi obveznost sodelovanja z drugimi oblikami študentskega organiziranja.

Študentski zbor je najvišje predstavniško telo v organizaciji. Člani zbora so študentski poslanci, ki so izvoljeni z mandatno dobo v trajanju dveh let. Poslancev je 45. Manjše članice volijo po 1 predstavnika Študentskega zbora, večje pa po 2 člana.

ŠOU v Ljubljani ima resor za študijsko problematiko. Ta resor ima nalogo seznanjanja študentov in visokošolske javnosti ter delodajalcev z bolonjsko reformo in z njeno ustrezno implementacijo. Kot je zapisano na spletni strani ŠOU v Ljubljani (2015):

Posebna skupina študentskih strokovnjakov podpira študente po fakultetah Univerze v Ljubljani pri sooblikovanju novih programov in uvajanju drugih sestavin bolonjske reforme. Obenem je resor usmerjen k krepitvi partnerskega odnosa z delodajalci na področju visokošolskega izobraževanja, kompetenc in zaposljivosti diplomantov. Pri svojem delu sodeluje z Univerzo v Ljubljani ter študentskimi organizacijami drugih univerz in držav.

4.2 ŠTUDENTSKE ORGANIZACIJE V PRAKSI

4.2.1 ŠTUDENTSKI SVET

Ker so člani Študentskega sveta edini predstavniki študentov v strukturi fakultete oziroma Univerze, je zelo pomembno podrobno analizirati njihov način sprejemanja in oblikovanja odločitev. V tem delu naloge se bom podrobneje posvečal analizi delovanja Študentskega sveta, kot moj prispevek analizi delovanja te izjemno pomembne študentske organizacije. Na to temo je zelo malo objavljene literature, in tudi sama organizacija, ne objavlja dokumentov o svojem delovanju, ki bi morali biti javni. V teoriji naj bi predstavniki študentov v študentskih organizacijah predstavljali interese celotne študentske populacije. Te interese naj bi zastopali in branili pri implementaciji reform visokega šolstva kot edini predstavniki študentov v organih univerze in članic. V praksi pogosto prihaja do različnih oblik interpretacije pravilnikov, posebej v primerih, ko imajo pravilniki in statuti zelo splošna določila.

Pri analizi delovanja Študentskega sveta FDV sem uporabil študijo primera z udeležbo. Za pridobivanje popolnih podatkov glede delovanja Študentskega sveta FDV je omenjena metoda zelo uporabna. Pisani dokumenti o delovanju študentskega sveta so zelo pomanjkljivi in vsebujejo zavajajoče podatke, kot je to primer Pravilnika o volitvah v Študentski svet FDV, v katerem se navajajo napačni členi Statuta UL. Za študijska leta 2009/2010, 2010/2011, 2012/2013, 2013/2014 in 2014/2015 ni dostopnih zapisnikov o sejah, kakor tudi ne drugih dokumentov v zvezi z delovanjem Študentskega sveta FDV (Študentski svet FDV 2015).

Udeležba na volitvah za Študentski svet FDV je prvi korak na poti analize z udeležbo. Pri pridobivanju informacij o datumu poteka volitev in razpisnih pogojih je treba biti zelo previden. Potrebno je poznati spletno stran Študentskega sveta FDV in redno spremljati prijave na njej. Prejšnja zasedba svetnikov oz. prejšnje vodstvo Študentskega sveta FDV organizira potek promocije volitev in tudi kontrolira objave informacij glede volitev. V primeru, da se prejšnje vodstvo namerava še enkrat prijaviti na volitve in s tem pridobiti novi mandat v trajanju enega leta, lahko pričakujemo, da promocija volitev ne bo močno izpostavljena, ker promocija volitev ni zavezujoča naloga Študentskega sveta po Pravilniku o volitvah v Študentski svet FDV (2009).

V študentskih letih 2009/2010 in 2010/2011, tekom poteka študije z udeležbo, je bila opazna zelo slaba promocija volitev. Nekdo, ki bi se zanimal za udeležbo na volitvah, bi moral najti spletno stran, in redno spremljati objave. Spletna stran Študentskega sveta FDV (2015), kot že omenjeno, nima ažurnih podatkov in ne vsebuje pomembnih informacij za študente ali druge osebe, ki bi iskale informacije glede delovanja najpomembnejšega študentskega organa fakultete. Leta 2010 je prihajalo do številnih nepravilnosti glede poteka volilnega procesa. Na spletni strani Študentskega sveta FDV je bil razpis za volitve članov in članic v Študentski svet FDV objavljen 3. novembra 2010 (Študentski svet FDV), že naslednji dan pa je bil obiskovalec spletne strani obveščen, da ta spletna stran ni na voljo. Spletna stran na naslovu <http://www.ssfdv.org/> morda začasno ni delovala ali pa je bila trajno premaknjena na novi spletni naslov. S prepozno objavo na spletni strani Študentskega sveta FDV je bil kršen 8. člen Pravilnika o volitvah v Študentski svet Fakultete za družbene vede. 8. člen v 1. odstavku določa rok za oddajo kandidature, ki začne teči naslednji dan po objavi razpisa volitev. Ta rok se izteče sedmi dan po objavi razpisa volitev. V primeru razpisa volitev za študijsko leto 2010/2011 je bil ta rok skrajšan in če upoštevamo samo delovne dni, je bila to resna kršitev pravilnika o volitvah v Študentski svet Fakultete za družbene vede.

O tem je bil obveščen tudi tedanji dekan FDV, red. prof. dr. Anton Grizold. 8. novembra 2010 je bil tako izdan Popravek razpisa volitev v Študentski svet FDV (Študentski svet FDV 2012), originalen razpis pa umaknjen s spletne strani Študentskega sveta FDV.

Tekom študije delovanja Študentskega sveta FDV v študijskem letu 2010/2011 sem poudarek opažanja dal na potek volitev. Na izbor študentov za to pomembno funkcijo se je vodstvo Študentskega sveta FDV odločilo za korespondenčno sejo. Takoj na začetku sem opazil, da so za člane volilne komisije izbrani člani prejšnje sestave študentskega sveta in tudi predstavnica iz ŠOU v Ljubljani. Na osnovi Pravilnika o volitvah v študentski svet FDV, je v volilnem odboru lahko katerikoli študent FDV, ki ne kandidira. Vendar je za kandidate potrebno in nujno izbrati ustrezne osebe, saj se le na ta način preventivno ukrepa že na samem začetku volitev, da ne bi prihajalo do netransparentnih volitev.

Predsednik volilne komisije Študentskega sveta univerze v Ljubljani je sklenil, da je bil kršen Pravilnik o volitvah v Študentski svet FDV v letu volitev 2010. V odgovoru Volilne komisije je bila potrjena utemeljenost pritožbe, ki se je nanašala na nepravilno oblikovanje glasovnic za 3. stopnjo (Priloga A). Za tri predstavnike 3. stopnje so se prijavi 3. študenti (Priloga B).

Na glasovnicah je bilo možno le dati glas ZA. Tudi če bi ena oseba prišla voliti za predstavnika 3. stopnje, na izbiro ni imela možnosti Proti, kar bi ponovno pomenilo avtomatično izvolitev in mandat za eno leto kandidatom. Tekom študije primera z opazovanjem se je leta 2009 zgodil isti primer z glasovnicami. Komisija je izdala priporočilo o nadaljnjih korakih in postopek v obravnavo prepustila rektorju Univerze v Ljubljani. Konstitutivna seja je bila sklicana za Študentski svet FDV kljub utemeljitvam Volilne komisije Študentskega sveta Univerze v Ljubljani. V poskusu, da bi pridobil uradni odgovor edine pristojne osebe za nadaljnjo obravnavo postopka, sem kontaktiral rektorja Univerze v Ljubljani prof. dr. Stanislava Pejovnika (Priloga C). Odgovora nisem dobil.

Lahko sklepam, da je v letih izvajanja študije primera z udeležbo prihajalo do netransparentnih volitev za predstavnike Študentskega sveta FDV. Pristojne osebe za obravnavo prekrškov niso ukrepale, ko so bile seznanjene s prekrški. Na konstitutivni seji ni bilo predstavnikov FDV, kakor tudi ne predstavnikov Univerze v Ljubljani, kljub opozorilom na netransparentni potek volitev. Ključni akterji za zunanji nadzor niso pokazali interesa, da bi opravili svoje naloge. Na ta način se je v preučevanem obdobju uveljavljala praksa delovanja študentskih akterjev, ki so izvoljeni netransparentno, kljub temu, da bi morali zastopati interese vseh študentov fakultete. Preko različnih projektov in tudi prisotnosti v drugih telesih študentskih organizacij in vladnih organizacij za študentska vprašanja, ki zastopajo interese študentske populacije, ima ista skupina študentskih akterjev zagotovljeno veliko moč. Vpliv teh akterjev ima pomembne razsežnosti na spremljanje in oblikovanje položaja študentov in študentske problematike, na implementacijo pomembnih izobraževalnih reform, podajanje mnenj k oblikovanju izvajanja politik v zvezi s študentsko problematiko, obravnavo zakonov itd. Iz vsega omenjenega je razvidno, kako pomembno je, da so izvoljeni predstavniki študentov ustrezni kandidati oz. študenti, ki imajo integriteto in tudi zaupanje čim večjega števila študentske populacije. Da bi bilo to omogočeno je potrebno izpeljati korenito reformo pravne osnove delovanja študentskih organizacij in tudi reformo Pravilnika volitev študentskih predstavnikov, ki v obstoječi obliki omogoča številne nepravilnosti. Z aktivno kampanjo in z implementacijo mehanizmov ustreznega nadzora študentskih volitev, bi omogočili izvolitev ustreznih kandidatov. Deficit kontrolnih mehanizmov volitev bi bilo potrebno čim prej nasloviti. Iz mojih izkušenj z mednarodne izmenjave na Univerzi British Columbia, je lahko implementacija volitev preko spletnega referata zelo dobra metoda za vključevanje čim večjega števila študentov v demokratični proces odločanja. Volitve bi lahko potekale tudi več dni. S tem bi izvoljeni predstavniki študentov imeli legitimno podporo

študentske populacije, volitve pa bi pridobile na demokratičnosti. Nadalje, izvajanje volitev preko študentskega referata bi omogočilo transparentnejši potek volitev, ker bi se izognili možnim kršitvam pri štetju glasovnic pri izbiri neustreznih kandidatov za člane volilne komisije.

Iz omenjene vloge, ki jo imajo študentski predstavniki je razvidno, da lahko oni vplivajo na številna področja oblikovanja izobraževalnih politik. Za ustrezen prispevek pri oblikovanju izobraževalnih politik, fakultete v Sloveniji potrebujejo ustrezne kandidate. Profili teh kandidatov in njihovi cilji oz. njihovi načrti za kandidate in vizija študentske politike bi morali biti dostopni na spletni strani organizacij. Neažurno informiranje študentske populacije in neobjava javnih zapisnikov sej so elementi, ki bi morali biti sankcionirani. Tudi fakultete bi se morale bolj aktivno vključiti v kontrolo poteka volitev in v kontrolo porabe denarja za študentske projekte. Prav tako ni bilo revizije porabe denarja iz proračuna, ki se polni z zbiranjem vpisnine, kakor tudi nesodelovanja pri kontroli poteka volitev.

4.2.2 OBLIKOVANJE DELOVANJA ŠTUDENTSKEGA SVETA FDV

Poslovnik Študentskega sveta FDV v 25. členu določa, da je korespondenčna seja sveta "dopustna samo v primeru, ko ni možno sklicati izredne seje sveta, odločitev sveta pa je potrebna takoj" (Poslovnik Študentskega sveta Fakultete za družbene vede, 25. čl.). Nadalje 25. člen Poslovnika določa da "sklepi korespondenčne seje stopijo v veljavo po objavi zapisnika z izidom glasovanja o predlaganem sklepu. V zapisniku korespondenčne seje morajo biti zapisane odločitve članov/-ic sveta, ki so glasovali/-e" (prav tam). V primeru delovanja Študentskega sveta FDV nobeden zapisnik ni objavljen za študijska leta 2009/2010 in 2010/2011. Na dan 1. 2. 2015 na uradni spletni strani Študentskega sveta FDV, ni dostopnih zapisnikov za študijska leta 2012/2013, 2013/2014 in 2014/2015. S tem se v omenjenih študijskih letih sistematsko krši 3. člen Poslovnika Študentskega sveta FDV, ki govori o zagotavljanju javnosti dela študentskega sveta FDV. Javnost delovanja se zagotavlja z javnimi vabili na seje in z javnimi objavami zapisnikov. V primeru, da javnost ni obveščena, kdaj potekajo seje študentskega sveta in ob neobjavljenih zapisnikih sej, celotno delovanje študentskega sveta poteka v zaprtem krogu povabljenih in brez obveščanja širše študentske populacije in javnosti. Študentski svet se je lahko ukvarjal le z organizacijo izletov za svetnike in svetnice in njihovo prijatelje, z večerjami in z organizacijo športnih turnirjev in ne s pomembnimi vprašanji implementacije reform izobraževanja. Nadalje, ker ni nobenih

zapiskov rednih sej, ne moremo imeti vpogleda v sklepe svetnikov glede pomembnih vprašanj kot je vsebina prispevka študentskih predstavnikov pri implementaciji aktualne bolonjske reforme.

Skleпам tudi, da so sklepi korespondenčnih sej od leta 2009 do 2014 neveljavni, z izjemo študijskega leta 2011/2012, saj je v 25. členu istega Poslovnika določeno, da so sklepi korespondenčnih sej veljavni po objavi zapisnikov z izidom glasovanja o določenih sklepih. "V zapisniku korespondenčne seje morajo biti zapisane odločitve članov/-ic sveta, ki so glasovali/-e" (Poslovnik Študentskega sveta Fakultete za družbene vede, 25. čl.).

Moji sklepi iz študije primera z udeležbo in opazovanjem so podobni zaključkom iz analize in interpretacije spoštovanja temeljnih aktov Študentskega sveta s strani izvoljenih svetnikov in svetnic oz. s strani vodstva Študentskega sveta FDV iz prejšnjega poglavja. Že od samega začetka je prihajalo do kršitev Pravilnika o volitvah v Študentski svet Fakultete za družbene vede, kar pomeni, da je prihajalo do izvolitve neustreznih članov v volilni odbor. S tem so bila odprta vrata za številne nepravilnosti tekom poteka volitev in pri samem številu glasovnic. Iz dostopnih virov na uradni spletni strani Študentskega sveta FDV (2012) in objavljenih podatkov o izvoljenih članih lahko sklepamo, da je vrsto let v Študentski svet izvoljena ena in ista skupina ljudi, ki ima pogosto večino v Študentskem svetu FDV. V primeru, da bi imeli več vpisnih podatkov o izvoljenih kandidatih, bi lahko naredili tudi analizo o povezanosti izvoljenih svetnikov in svetnic. Ker so volitve potekale brez ustrezne promocije, isti študenti so bili vrsto let edini predstavniki študentov na svoji smeri študija, zaradi česar so bili tudi avtomatično izvoljeni, če so dobili le en glas (to je lahko bil lasten glas kandidata, ki je obkrožil svoje ime na glasovnici). V praksi imamo na FDV primere študentov, ki so več kot desetletje prisotni v študentskih organizacijah in v študentskem svetu. To je omogočeno s samim načinom delovanja študentskega sveta, saj člani le tega nikomur ne odgovarjajo za rezultate svojega dela, vključno s samim načinom izvedbe volitev. Iz tega razloga se zastavlja vprašanje, ali lahko od študentskih svetnikov pričakujemo, da bodo pri implementaciji reform visokega šolstva zastopali javen interes vseh študentov.

V praksi je vodstvo študentskega sveta zastopalo le svoje interese. Ker zunanega nadzora nad porabo sredstev, ki jih je Študentski svet FDV pridobi z vpisnino od vsakega študenta na FDV ni, so omogočene številne nepravilnosti pri porabi teh sredstev. Zaradi tega se lahko denar nenačrtovano in nekontrolirano uporablja za izdatke za reprezentanco in pogosta izplačila

študentom, med katerimi so tudi aktivni in prejšnji svetniki in svetnice. Finančno poročilo se predstavi na konstitutivni seji, ki v praksi poteka le nekaj minut. Novoizvoljeni študenti bi morali v naprej dobiti vpogled v seznam odhodkov, prihodkov in saldo na računu, saj bi se le tako lahko seznanili in pripravili na konstitutivno sejo, ko poteka pogovor o finančnem poročilu.

Iz enega od dostopnih zapisnikov na uradni spletni strani Študentskega sveta FDV lahko pridobimo podatke o prejšnji sestavi študentskega sveta in finančnem poročilu, ki je bilo sprejeto na konstitutivni seji študijskega leta 2011/2012:

AD 3

Poročilo o delu sveta v prejšnji sestavi in finančno poročilo:

Pri tretji točki dnevnega reda je podpredsednik Marko Hlastec poročal o delu sveta v prejšnji

sestavi. Izpostavil je ključne projekte, predvsem 50-letnico in Henganje, ter poudaril, da je bilo veliko projektov namenjenih prepoznavnosti sveta in njegovega delovanja.

Člani sveta sose redno udeleževali sej ŠS UL. Podpredsednik Marko Hlastec je podal tudi finančno poročilo preteklega študijskega leta (Zapisnik konstitutivne seje Študentskega sveta Fakultete za družbene vede 2011).

Lahko vidimo, da sta finančno poročilo in poročilo o delu sveta v prejšnji sestavi zelo strnjena in ne vsebujeta pomembnih informacij. Finančno poročilo je predstavil nekdanji podpredsednik Študentskega svet FDV, ki je tudi novoizvoljeni podpredsednik Študentskega sveta. Novoizvoljena predsednica študentskega sveta je nekdanja namestnica predsednika (prav tam). Isti svetniki in svetnice so tudi nadzorniki nad uporabo sredstev in sami glasujejo za finančno poročilo. Nad porabo sredstev imajo nadzor le vodilni člani sveta. Pravilnik o poslovanju je zelo kratek in ne vsebuje ustreznih elementov za nadzor nad delovanjem študentskega sveta in porabe finančnih sredstev. Sam pravilnik se tudi pogosto ne spoštuje, kot sem že omenil v primeru javnega delovanja. Nad ustreznim izvajanjem tega temeljnega dokumenta s strani vodstva študentskega sveta, tudi sama fakulteta ne izvaja nadzora.

4.2.3 ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA UNIVERZE V LJUBLJANI

Podobne ugotovitve, ki sem jih pridobil s študijo udeležbe z opazovanjem pri delovanju Študentskega sveta FDV, veljajo tudi za oceno delovanja ŠOU v Ljubljani. Uradna krovna in večina drugih študentskih organizacij in študentskih funkcionarjev, vzdržujejo *status quo* in nasprotujejo spremembam sedanjega stanja v študentskih organizacijah oz. utrjujejo obstoječi sistem (Ivić 2013).

Med pomembnejšimi akterji visokošolske ter študentske problematike se uveljavlja Študentsko društvo Iskra. V javnosti in medijih je že ustvarilo konstrukcijo pomembnega akterja v boju proti utrjeni homogeni strukturi študentskega organiziranja (prav tam). Na spletni strani Študentskega društva Iskra v članku Volitve na kratko, objavljenem 10. oktobra 2014, so analizirane pomanjkljivosti in vloga same študentske organizacije. Kot navajajo, ŠOU v Ljubljani z ustaljeno strukturo ne opravlja funkcije zastopnika študentov. Predstavniki organizacije se večinoma zanimajo za uvajanje in trženje obštudijskih dejavnosti, zabav in dogodkov. Nad organizacijo ni zunanjega nadzora in tudi urejenost notranjega nadzora je netransparentna. Zaradi tega pogosto prihaja do koruptivnih dejanj v ŠOU v Ljubljani in do nenamenskega zapravljanja finančnih sredstev. Mladi niso obveščeni o delovanju ŠOU v Ljubljani, čeprav bi morale biti te informacije javne, zaradi česar je onemogočeno ustrezno zastopanje interesov študentske populacije.

V praksi ŠOU v Ljubljani ustvarja zaprto strukturo delovanja, ker sistematično in transparentno ne obvešča o vseh dogajanjih znotraj organizacije, vključno s političnimi vprašanji. Na ta način študentska populacija nima vpliva na upravljanje z infrastrukturo in premoženjem ter uporabo sredstev ŠOU v Ljubljani. Velika večina odločitev se sprejma v zaprtih krogih. Študentsko društvo Iskra zaradi tega priporoča aktivno udeležbo študentov pri odločitvah organizacije. Nujno je potrebno omogočiti javno delovanje ŠOU v Ljubljani. Podobno kot sem ugotovil glede delovanja Študentskega sveta FDV, je tudi na tej ravni izpostavljena pravna neurejenost statusa organizacije in deficit ustreznega nadzora. Vse to odpira vrata korupciji in klientelizmu. Študenti, ki so na vodilnih položajih v ŠOU v Ljubljani so za opravljanje svojega dela tudi plačani. Ko so enkrat izvoljeni ni nadzora nad vestnim opravljanjem njihovih nalog in dolžnosti, zato bi bilo nujno podrobno uvajanje mehanizmov nadzora vseh procesov in preprečevanje koruptivnih dejanj. To je istočasno osnova na kateri bi organizacija lahko nadaljevala implementacijo svojih ciljev, ki so zastavljeni kot teorija za

obstoj organizacije na prvem mestu. Ti cilji so spodbujanje in boj za boljše študijske, delovne in življenjske standarde vseh študentov Univerze v Ljubljani.

V praksi je prišlo tudi do policijskega preiskovanja prostorov ŠOU v Ljubljani. Predstavniki Policijske uprave v Ljubljani, g. Vinko Stojnšek, je potrdil opravljanje preiskovalne dejavnosti na ŠOU v Ljubljani, ker je obstajal sum storjenih koruptivnih dejanj (B.S. in drugi 2010). Med drugimi so se nadaljevala tudi zaostrovanja odnosov med ŠOU v Ljubljani in ŠOS. ŠOU v Ljubljani je poslal pisma odvetnikov v zvezi s poskusom sprememb študentske ustave s strani ŠOS (M.M. in U.Z. 2010). Medsebojne grožnje študentskih organizacij in ovadbe proti študentskim funkcionarjem vsekakor ne prispevajo k večjemu zaupanju v predstavnike krovnih študentskih organizacij. Omenjena praksa vodilnih predstavnikov študentskih organizacij je preusmerila njihovo delovanje od dobrega opravljanja svojega dela pri reformah izobraževanja proti ukvarjanju z lastnimi aferami. To je razvidno že iz dostopnih virov; o aferah študentov, ki odločajo o vsebinskih vprašanjih pri pomembnih reformah, je veliko dostopnih virov, o kontinuiranem delu na reformi izobraževanja študentske organizacije pa je dostopnih zelo malo virov, kljub jasnim določilom glede javnega delovanja in objavljanja ustreznih informacij.

Obdobje nemirnih odnosov med študentskimi funkcionarji in med koruptivnim škandalom se je končala z odstopom predsednika ŠOU v Ljubljani Jerneja Štromajera in njegovih ministrov (Pikon 2010). Isti akter študentske politike je bil v sestavi volilnega odbora za volitve v Študentski svet leta 2010 in je tudi sedanjí član sestave Študentskega sveta FDV, kot predstavnik študentov 3. stopnje (Facebook stran Študentski svet FDV 2015). Istočasno je Jernej Štromajer tudi direktor in svetovalec Socialnega inkubatorja, ki po opisu dejavnosti stoji "na ramenih Študentske organizacije Univerze v Ljubljani" (Socialni inkubator 2015). Omenjeni primer potrjuje vpletenost istih študentskih akterjev v številnih strukturah študentskih organizacij in pri zasedanju pomembnih položajev na določenih funkcijah.

Resor za študijsko problematiko ŠOU v Ljubljani, je objavil *Priročnik za preživetje z bolonjsko reformo* (Brus 2008). Priročnik je nastal z namenom seznanjanja študentov, z bolonjsko reformo in njeno pravilno implementacijo. V priročniku so informacije o glavnih elementih bolonjske reforme, kot so tri stopnje študija, kreditne točke, zagotavljanje kakovosti študija, mobilnost študentov in izmenjave, itd. Priročnik ne vsebuje pomembnih informacij glede programa delovanja ŠOU v Ljubljani na področju implementacije bolonjske reforme.

Na drugi strani v priročniku navajajo pomembnost partnerskih odnosov vseh visokošolskih partnerjev pri implementaciji bolonjske reforme (prav tam, 46). Na internetni strani ŠOU v Ljubljani (2015), pod dejavnosti Resorja za študijsko problematiko ŠOU v Ljubljani sodi tudi preverjanje študentske obremenjenosti. Na ŠOU v Ljubljani so opravili raziskavo *Preverjanje obremenjenosti študentov in pedagoških delavcev* (Kreša, Pleško in Rajh 2012), v okviru katere je poseben poudarek namenjen programom, ki so po uvedbi bolonjske reforme skrajšali čas študija iz štirih na tri leta. V raziskavi so prišli do ugotovitev, da je uspešna implementacija enega izmed ciljev bolonjske reforme oz. delo v majših skupinah z več individualne obravnave, pozitivno ocenjen pri 75 % anketiranih študentov (prav tam, 38). Na Ekonomski fakulteti v Ljubljani so sicer izrazili dvom glede metodološke ustreznosti raziskave obremenjenosti študentov in pedagoškega osebja, ki jo je opravil Resor za študijsko problematiko ŠOU v Ljubljani (Mlakar 2012), a je kljub temu raziskava pritegnila medijsko pozornost. Organizirane so bile tudi razprave na temo raziskave študentskega mnenja o bolonjski reformi. Iz ŠOU v Ljubljani so poudarjali na pomanjkanje konkretnih rešitev glede preobremenjenosti študentov, ki so nastali zaradi implementacije bolonjske reforme v Sloveniji (Kontler–Salamon 2012).

Druge dejavnosti ŠOU v Ljubljani na področju implementacije izobraževalnih politik se nanašajo na organizacijo projektov, s ciljem izobraževanja na temo aktualne problematike visokega šolstva. Primer projektne delo predstavlja projekt *Studeo, ergo sum* (2012), katerega osnovni namen je bil organizacija delavnic in predavanj s ciljem približevanja vsebinskih vprašanj glede delovanja visokošolskega sistema v Sloveniji (s poudarkom na študentskem organiziranju). Namen projekta je bil prav tako pridobiti ustrezne veščine za študentske predstavnike in tutorje, ki bi lahko potem uporabili pridobljene informacije in veščine pri svojem delovanju. Glede na objave na spletni strani *Studeo, ergo sum* (2015) je imelo veliko delavnic za cilj pridobivanje zelo komercialnih veščin, ki niso nujno povezane s tematiko delovanja visokega šolstva, ampak bolj s pridobivanjem veščin za namene delovanja v podjetju in pridobivanje denarja za nove projekte⁷.

Vključenost študentov v oblikovanje reform in politik visokega šolstva je v Sloveniji določena z zakonom (Zakon o visokem šolstvu 2012) in je skladna z evropskimi smernicami glede vključenosti in vpliva študentskih organizacij tudi pri delovanju drugih ekspertnih

---

⁷ Uradna spletna stran projekta www.studeoergosum.si ne deluje (14. junij 2015).

skupin (Mikulec 2011). Kljub temu je manjkala jasna reforma ŠOU v Ljubljani, ki bi ustvarila trdno podlago ter mehanizme nadzora za ustrezno delovanje študentske organizacije oz. predstavnikov študentov pri implementaciji reform visokega šolstva. Glede na pomen, ki ga ima Resor za študijsko problematiko ŠOU v Ljubljani na področju implementacije evropskih visokošolskih izobraževalnih politik v Sloveniji, objavljeni program Resorja deluje zelo neresno. Na seznamu programa so že potekli projekti: *Studeo, ergo sum* (2012) *Preverjanje obremenjenosti študentov in pedagoških delavcev* (2012), *Študijska literatura* in *Zaposlitveni toreki*⁸. Pri analizi delovanja tako pomembnega resorja študentske organizacije, kot je to ŠOU v Ljubljani, takšen program ustvarja vtis neaktivne organizacije. Analiza izpeljanih projektov kaže predvsem na zanimanje študentskih predstavnikov za pridobivanje denarja za projekte, ki niso nujno povezani s problematiko implementacije evropskih izobraževalnih politik.

---

⁸ Program resorja je dostopen prek spletni strani: <http://www.sou-lj.si/sl/program-rsp.html> (14. junij 2015).

4.2.4 ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA SLOVENIJE

Vključenost študentov v oblikovanje reform in politik visokega šolstva je opisana v Zakonu o visokem šolstvu (2012). V zakonu je določena vloga študentskega sveta in zastopanje študentskih interesov v drugih institucijskih organih, ki se ukvarjajo z visokim šolstvom. Na tej podlagi so predstavniki študentov po 50. členu Zakona o visokem šolstvu tudi del sestave Sveta za visoko šolstvo. Od 23 članov Sveta za visoko šolstvo, so 4 predstavniki študentov z mandatno dobo dve leti. Predstavnike študentov predlaga reprezentativna študentska organizacija v sodelovanju s študentskimi sveti. Poleg predstavnikov študentov, članic Sveta za visoko šolstvo so tudi predstavniki visokošolskih učiteljev in znanstvenih delavcev, predstavniki gospodarstva in negospodarstva ter predstavnik Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Predstavnike študentov predlaga Študentska organizacija Slovenije v kooperaciji s študentskimi sveti univerz in neodvisnih visokošolskih zavodov. Mandat študentov je tri leta, za druge predstavnike je mandatna doba šest let. V 49. členu Zakona o Visokem šolstvu (2012) so določene strokovne naloge Sveta: svetovanje pri strokovnih izhodiščih in oblikovanju nacionalnega programa visokega šolstva, svetovanje pri pripravi in spreminjanju visokošolske zakonodaje, svetovanje pri načrtovanju razvoja visokega šolstva, dajanje mnenj k nacionalnemu ogrodju kvalifikacij in opravljanje drugih nalog v skladu z zakonom. Strokovne naloge sodijo v domeno javne agencije za visoko šolstvo, čigavi organi so upravni odbor, direktor in svet za evalvacijo visokega šolstva. Od petnajst članov sveta za evalvacijo visokega šolstva, so trije iz vrst študentov. Imenovanje je isto kot pri predstavnikih študentov v Svet Republike Slovenije za visoko šolstvo; predlog poda Študentska organizacija Slovenije v sodelovanju s študentskimi sveti univerz in neodvisnimi visokošolskimi zavodi. Dva člana enajst članskega sveta Nacionalne agencije za kakovost v visokem šolstvu imenuje tudi reprezentativna organizacija v sodelovanju s študentskimi sveti (prav tam).

Poleg omenjenih vladnih struktur, v katerih partnersko sodelujejo predstavniki študentov, obstaja tudi Svet za študentska vprašanja Vlade Republike Slovenije. Svet je ustanovljen Sklepom o ustanovitvi in nalogah Sveta Vlade Republike Slovenije za študentska vprašanja (1996). Svet je v drugem členu Sklepa definiran kot strokovno in posvetovalno telo Vlade Republike Slovenije. Svojemu ustanovitelju Svet Vlade Republike Slovenije za študentska vprašanja pomaga in svetuje na področju študentske problematike. Naloge sveta so določene v 3. členu:

- spremljanje, ugotavljanje in ocenjevanje položaja študentov in problematika zagotavljanja pogojev za njihovo življenje in delo,
- Svet obravnava in daje mnenje h gradivom, ki se nanašajo na določitev in izvajanje politike v zvezi s študentsko problematiko,
- daje predloge, pobude in priporočila za hitrejše uresničevanje sprejete politike v zvezi s študentsko problematiko,
- daje strokovna mnenja k poročilom o izvajanju nalog in drugih gradivih s področij, ki se nanašajo na študentsko problematiko,
- obravnava vprašanja socialnega položaja študentov,
- obravnava zakone, druge predpise in splošne akte, ki se nanašajo na problematiko dela in socialnega položaja študentov.

Člani Sveta so predstavniki Ministrstev, Urada za Mladino ter predstavniki študentov in prihajajo iz vrst Študentske organizacije Slovenije, Študentskega sveta Univerze v Ljubljani, Študentskega sveta Univerze v Mariboru in Študentskega sveta Univerze v Kopru. Svoje delo opravljajo nepoklicno, njegove predstavnike imenuje Vlada Republike Slovenije za obdobje štirih let. V Sporočilu za javnost o sklepih, ki jih je Vlada Republike Slovenije sprejela na 66. Seji dne 28. januarja 2010, lahko preberemo, da so iz študentskih vrst v Svetu naslednji predstavniki: Žiga Krušič, Študentski svet Univerze v Ljubljani, Danijel Vuk, prorektor za študentska vprašanja, Univerza v Mariboru, Blaž Čeklič, Študentski svet Univerze na Primorskem in pet predstavnikov ŠOS, Katja Šoba, Jernej Štromajer, Marko Funkl, Žiga Schmidt ter Nika Štravs. Naloge, ki zadevajo strokovne, organizacijske in administrativne zahteve sodijo v domeno Direktorata za visoko šolstvo in znanost.

ŠOS je marca 2010 objavila Prispevek Študentske organizacije Slovenije k javni razpravi o razvoju visokega šolstva (Študentska organizacija Slovenije 2010). V Prispevku ŠOS je že v samem uvodu izpostavljena vloga in pomen sodelovanja med visokošolskimi akterji pri doseganju boljše kakovosti pri implementaciji reforme visokega šolstva. Dokument spodbuja nadaljno razpravo na področju izvajanja reform ter poudarja pomen ŠOS kot predstavnika študentske populacije, za izboljšanje in prenovo visokega šolstva (prav tam, 2–3).

V praksi imamo pri implementaciji predlogov v zakonodajo in dokumentih uradnih institucij, ki imajo vpliv na prenavljanje visokega šolstva, različne primere vključenosti predstavnikov ŠOS. Član medresorske delovne skupine za pripravo slovenskega nacionalnega ogrodja

kvalifikacij, ki jo je imenovala Vlada RS z dne 14. 1. 2010, je tudi predstavnik ŠOS. Sodelovanje predstavnika ŠOS kaže na vključevanje predstavnikov študentov te organizacije na ravni ekspertne skupine za pripravo nacionalnega orodja kvalifikacij, ki je skladna z evropskim orodjem kvalifikacij (Mikulec 2011). Vendar samo 1 član ŠOS in 1 član Dijaške organizacije Slovenije v ekspertni skupini, ki jo sestavlja 12 članov, ne dokazuje veliki upliv ŠOS na oblikovanje predlogov, ki se po nadaljni obravnavi še dopolnjujejo in popravljajo. Na drugi strani so to edini legitimni predstavniki študentske populacije in s tem tudi predstavljajo glas študentov. Zaradi tega je zelo pomembno, da ima tovrstni študentski glas ustreznega predstavnika, ki ima podporo študentov in resnično zastopa študentske interese.

Primer pomembnega vpliva študentskih predstavnikov v Sloveniji na oblikovanje visokošolskih politik je prav primer implementacije bolonjske reforme. Na osnovi priporočil delovnih skupin EU za implementacijo bolonjske reforme je Vlada R. Slovenije oz. pristojno ministrstvo v svojo delegacijo za ministrska srečanja na ravni EU med svoje člane vključila tudi predstavnika ŠOS. V sestavo Delovne skupine za spremljanje in uresničevanje bolonjskega procesa v R. Sloveniji je vključen predstavnik študentov iz ŠOS. Glavna naloga delovne skupine je bila priprava osnutka Zakona o visokem šolstvu v skladu z bolonjsko reformo. Z označevanjem študentskih predstavnikov za partnerje pri implementaciji procesa bolonjske reforme, je Vlada R. Slovenije aktivno sledila smernicam EU, ki so tovrstno strategijo označile kot ključ za uspeh reforme (Miklavič 2008, 102–103).

Drugi načini delovanja ŠOS so organizacija konferenc in posvetov ter občasna objava publikacij s ciljem kritične identifikacije problemov, ki nastajajo tekom implementacije evropskih izobraževalnih politik v nacionalnem okolju, s poudarkom na aktualni implementaciji Bolonjske reforme. Primer organizacije omenjenega dogodka je konferenca z naslovom *Bolonja včeraj, danes in jutri* (2012). Osnovna ideja konference je ocena Bolonjske reforme in iskanje predlogov za ukrepe in rešitve na nastale probleme pri implementaciji reforme viskega šolstva v Sloveniji. Med delovanje ŠOS na tem področju sodi tudi primer uvajanja mehanizmov merjenja obremenitve študentov, kot odgovor na implementacijo sistema kreditnih točk (Študentska organizacija Slovenije 2010, 26).

ŠOS se je znotraj implementacije evropskih izobraževalnih politik lotila tudi drugih projektov, ki so bili prav tako implementirani v drugih državah EU. Dober primer projekta na področju evropskih izobraževalnih politik je *Evroštudent V* (2013). Glavni cilj projekta je bila

raziskava socialnega in ekonomskega položaja študentov, študijskih razmerij in mobilnosti. Bolonjska reforma je vodila idejo primerljivosti nacionalnih izobraževalnih sistemov, kar se odraža tudi v raziskavi *Evroštudent V*. Osnovni cilj raziskave je bil pridobitev primerljivih podatkov, ki jih ni mogoče evalvirati, ker niso objavljeni na uradni spletni strani *Evroštudent V* (2013).

V tem poglavju sem prišel do zaključka, da predstavnike študentov v R. Sloveniji v pomembna delovna telesa za oblikovanje in implementacijo reform visokega šolstva imenujejo Študentska organizacija Slovenije, v sodelovanju s študentskimi sveti univerz in neodvisnimi visokošolskimi zavodi. Iz analize delovanja Študentskega sveta FDV lahko zaključim, da delovanje te študentske organizacije na lokalni ravni, v času študije primera z udeležbo, v ospredju delovnega programa ni imelo implementacijo reform izobraževalnih politik. Iz dostopnih virov je razvidno, da je osrednji fokus delovanja organizacije, ukvarjanje z lokalnimi projekti na področju zabave in športa in tudi veliko delovanja na področju osebnih interesov določenih študentskih akterjev. Nedelovanje Študentskega sveta FDV na področju implementacije evropskih izobraževalnih politik v lokalnem okolju, lahko pripišem neustreznem načinu same izbire kandidatov za volilo komisijo, načinu poteka volitev in tudi pravni urejenosti delovanja organizacije, ki omogoča številne nepravilnosti in ne vsebuje mehanizmov nadzora in ocene delovanja organizacije. Na ta način se je oblikovala vodilna ekipa študentskih funkcionarjev, ki ni imela jasno določenega javnega programa oz. strategije delovanja na področju, ki ga analiziram in to v obdobju, ko so že diplomirale prve generacije študentov, ki so bile vključene v prenovljene študijske programe. S tem se je zmanjšal prispevek študentov pri implementaciji reform na ravni fakultete. Študentski predstavniki imajo neposreden stik z oblikovalci visokošolskih politik, vendar pa na njih ne vplivajo učinkovito ker v agendi imajo lastne interese.

Prispevki delovanja ŠOS pri implementaciji evropskih reform izobraževanja so razvidni v primerih udeležbe v strokovnih in delovnih skupinah na nacionalni in tudi mednarodni ravni, kot smo pokazali v 3. poglavju. Predstavniki ŠOS so za delovanje znotraj pomembnih delovnih teles pripravili svoj prispevek skladno s cilji, zapisanimi v dokumentu *Prispevek Študentske organizacije Slovenije k javni razpravi o razvoju visokega šolstva* (2010). Drugi načini delovanja ŠOS se kaže v organizaciji konferenc in posvetov ter občasni objavi publikacij, s ciljem kritične identifikacije problemov, ki nastajajo tekom implementacije evropskih izobraževalnih politik v Sloveniji, s poudarkom na aktualni implementaciji

Bolonjske reforme. Med delovanje ŠOS na tem področju sodi tudi primer uvajanja mehanizmov merjenja obremenitve študentov, kot odgovor na implementacijo sistema kreditnih točk in drugi projekti, katerih prispevek je težje oceniti, ker ni dostopnih dokumentov o raziskavah in ugotovitvah, kot je npr. *Evroštudent V* (2013).

5 ZAKLJUČEK

Nadnacionalna regulacija je del globalizacijskega procesa, ki ne zajema le ekonomsko področje ampak prav tako politično, kulturološko in tudi izobraževalno. Ker me je v nalogi zanimalo predvsem vprašanje oblikovanja evropskih izobraževalnih politik in sodelovanje različnih akterjev v tem procesu, vključno s študentskimi organizacijami, je bila vodilna nit naloge osredotočena na razumevanje in analiziranje politične ravni globalizacije v izobraževanju na področju Evrope. Torej proces, ki vključuje transnacionalne tokove in omrežja ljudi, idej in institucij v Evropi, v katere so vključeni evropski, nacionalni in lokalni akterji. Proces, ki so ga avtorji opredelili z izrazom evropeizacija izobraževanja (Dale 2009a; Lawn in Grek 2012).

Z Lizbonsko strategijo sprejeto leta 2000 je EU začela novo poglavje ustvarjanja in oblikovanja družbe znanja in na znanju temelječega gospodarstva. Strategija Evropa 2020 je tudi odgovor na aktualne izzive na globalni ravni. Med izzive znotraj EU v prvem desetletju 21. stoletja sodijo preobremenjenost dnevnega reda EU, neustrezna koordinacija, spori med akterji in primanjkanje politične volje ter tudi slaba ekonomska situacija. Program, ki je bil načrtan znotraj Lizbonske strategije, je potekel leta 2010. Nadaljevanje programov v Strategiji 2020 je načrtovano tudi na ekonomskih temeljih, vendar z upoštevanjem pomena nacionalnih akterjev, trajnostnega aspekta in socialne kohezije ter izobraževanja. Implementacija in nadzor nad izvajanjem načrtanih ciljev iz Strategije 2020 je od samega začetka načrtovano znotraj zelo strogih kriterijev. Vzporedno s strateško usmeritvijo Lizbonske strategije je potekal tudi proces bolonjske reforme. Bolonjska reforma se je ukvarjala s terciarnim izobraževanjem in za države članice pomeni tudi njihovo strateško usmeritev (Svetlik in Pavlin 2004). Bolonjska reforma je začela proces osnovnega reformiranja visokega šolstva v večini evropskih držav in močno vplivala na poenotenje visokošolskega izobraževanja v Evropi.

Vključevanje predstavnikov študentskih organizacij je zelo pomemben del procesa izvajanja reform izobraževalnih politik. Pomen vključevanja študentov pri uveljavljanju ciljev bolonjske reforme visokega šolstva je izpostavljen na vseh ravneh srečanj delovnih skupin od študentskih zborov do ministrskih vrhov, kar je tudi označeno kot ključ za uspešno implementacijo reforme. Študentske organizacije so se borile za aktivno zastopanje študentov

pri procesih odločanja v obdobju sprejemanja bolonjske reforme ter so tudi same koordinirale in organizirale dogodke na temo bolonjskega procesa.

Sklepi, priporočila in drugi dokumenti, ki so nastajali na podlagi omenjene dejavnosti študentskih organizacij, so pomemben prispevek k doseganju bolj učinkovite implementacije bolonjskega procesa. Z aktivnim sodelovanjem so študenti kazali na pomanjkljivosti in napake pri implementaciji bolonjskega procesa, ter se zavzemali za aktivno odpravljanje le-teh. Države članice EU in tudi ostale evropske države, ki so podpisale pogodbo, poročajo o vse bolj aktivnem in produktivnem sodelovanju s študenti pri reševanju odprtih problemov pri implementaciji reform. Obstaja jasna usmerjenost v rastoči vpliv in sodelovanje študentov pri vodenju visokega šolstva.

Vlada R. Slovenije je uspešno sledila smernicam EU glede vključevanja predstavnikov študentov pri sooblikovanju bolonjske reforme oziroma pri prevajanju nadnacionalnih smernic v nacionalne programe. Predstavniki študentov so bili vključeni v sestavo Delovne skupine za spremljanje in uresničevanje bolonjskega procesa v R. Sloveniji, ki je pripravila novi osnutek Zakona o visokem šolstvu. O gradnji partnerskih odnosov s predstavniki študentov govori tudi podatek, da so predstavniki študentov po 50. členu Zakona o visokem šolstvu (2012) tudi sestavni del Sveta za visoko šolstvo. Prav tako dva člana sveta Nacionalne agencije za kakovost v visokem šolstvu imenuje reprezentativna organizacija v sodelovanju s študentskimi sveti. Zadnji, ampak nič manj pomemben podatek je tudi ta, da je predstavnik študentov sodeloval na ravni ekspertne skupine za pripravo nacionalnega orodja kvalifikacij, ki je skladna z evropskim orodjem kvalifikacij.

Predstavniki ŠOS so za delovanje znotraj pomembnih delovnih teles pripravili svoje predloge in izpostavili probleme, ki nastajajo tekom implementacije evropskih izobraževalnih politik v Sloveniji, s poudarkom na aktualni implementaciji bolonjske reforme. Drugi načini delovanja ŠOS se kaže v organizaciji konferenc in posvetov ter občasni objavi publikacij, na temo implementacije izobraževalnih politik in vplivu reform visokega šolstva na študentsko populacijo. Med delovanje ŠOS na tem področju sodi tudi primer uvajanja mehanizmov merjenja obremenitve študentov, kot odgovor na implementacijo sistema kreditnih točk in drugi projekti.

Delovanje študentskih organizacij v Sloveniji pri implementaciji evropskih izobraževalnih politik ovirajo številne afere študentskih predstavnikov in problemi, ki nastajajo zaradi neregularnih volitev, primanjkljanja motiviranosti in utrjene homogene strukture organiziranja. Problemom, ki se pojavljajo na ravni študentskih organizacij v Sloveniji, je potrebno čim prej poiskati ustrezeni odgovor. Zaključki študije primera z udeležbo, ki je potekala na FDV, so skladni z opažanji novinarskih prispevkov na temo pomembnih študentskih organizacij kot so študentski sveti, ŠOS, ŠOU v Ljubljani. V študentskih organizacijah je mogoče zaslediti deficit mehanizmov nadzora, neustrezno definirane pravilnike in nejasno določene dolžnosti študentskih funkcionarjev ter pomanjkanje javnega informiranja. Netransparente volitve so ključni problem pri izbiri ustreznih kandidatov za predstavnike študentske populacije. Tovrstni problemi niso nov pojav in že vrsto let prihaja do koruptivnih dejanj v študentskih organizacijah in do nenamenskega zapravljanja finančnih sredstev s strani akterja, ki ima partnersko vlogo pri implementaciji pomembnih izobraževalnih politik. Mladi niso obveščeni o delovanju njihovih predstavnikov, ki bi moralo biti javno. Veliki problem je tudi to, da se večina odločitev sprejema v zaprtih krogih. Brez odlašanja je potrebno nasloviti vse omenjene probleme s stani vseh akterjev, ki delujejo na ravni visokega šolstva, vključno s pristojnim ministrstvom. Potrebno je krepiti zakonske in uradne osnove za aktivno udeležbo in nadaljnje spodbujanje sodelovanja študentov. Sodelujoči študenti bi poleg določenih privilegijev imeli tudi dolžnosti in odgovornosti. Od ključnega pomena za ustrezno delovanje študentskih organizacij je uveljavljanje etične obveznosti in odgovornosti za prenos znanja na prihodnje generacije študentskih predstavnikov. Drugi pomembni in nujni elementi so prav tako motiviranost in obveščenost za doseg kakovostnih idej in pobud pri sooblikovanju reform s strani študentske populacije. V obravnavanem primeru visokošolskih politik je prisotna visoka stopnja zastopanja, zaradi česar je bistveno, da se zagotoviti ustrezno strukturno prenovo sistema, v katerem delujejo študentske organizacije in v katerem poteka selekcija ustreznih kandidatov za funkcionarske položaje.

Hipotezo magistrske naloge lahko zavržem. Skozi raziskovanje vključenosti študentskih organizacij v prenovo visokošolskega sistema izobraževanja sem ugotovil, da je vključenost študentskih predstavnikov bila v skladu s smernicami evropske izobraževalne politike. Zanimivo bo slediti prispevkom študentskih predstavnikov in njihovi vključenosti tudi pri prihodnjih projektih na evropski in nacionalni ravni.

6 LITERATURA

- Barón, Enrique. 1999. *Evropa na pragu novega tisočletja*. Ljubljana: Euroadria.
- *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. 1995. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Benčina, Urška. 2011. Boste podprli pobudo za referendum? *Aktiv.si*, 01. januar 2011.
- Berlinski komunike. 2003. *Uresničevanje Evropskega visokošolskega prostora*. V Berlinu, 19. septembra 2003.
- Bevc, Milena. 2006. Reforma financiranja visokega šolstva v Sloveniji za povečano zasebo financiranje – potrebnost in pogoji za uspeh. *IB revija* 4.
- Bologna Follow-Up Seminar. 2003. *Students' Participation in Governance in Higher Education*. Oslo, 12–14 junij 2003.
- Bologna Joint Declaration (Bolonjska deklaracija). 1999. *Joint Declaration of the European Ministers of Education convened in Bologna on the 19th of June 1999*.
- *Bologna Process Stocktaking Report*. 2007. Department for Education and Skills: London.
- Bolonja včeraj, danes in jutri. 2012. *Nacionalna konference Študentske organizacije Slovenije*. Laško: 9. in 10. novembra 2012.
- Božnar, Blaž. 2010. So naše organizacije še vedno naše? *Študent* 2 (XIV): 14–15.
- Brus, Sanja. 2008. *Priročnik za preživetje z bolonjsko reformo*. Ljubljana: ŠOU v Ljubljani.
- B.S. in drugi. 2010. Preiskali prostore ŠOU v Ljubljani. *24ur*. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/predstavniki-ljubljanskih-studentov-skusal-kupiti-glasove.html> (5. februar 2015).
- Bučar, Bojko, Zlatko Šabič, Milan Brglez in Monika Kalin Golob. 2002. *Navodila za pisanje - seminarske naloge in diplomska dela*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Bučar, Maja. 2001. *Razvojno dohitevanje z informacijsko tehnologijo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Burbules, Nicholas C. in Torres, Carlos Alberto. 2000. Globalization and Education: An Introduction. V *Globalization and Education: Critical Perspectives*, ur. Nicholas C. Burbules in Carlos Alberto Torres, 1–26. New York: Routledge.

- Crosier, David, Lewis Purser in Hanne Smidt. 2007. *Trends V: Universities shaping the European Higher Education Area*. An EUA Report: London.
- Cvikl, Elvis ur. 2010. *Študentsko organiziranje v Sloveniji*. Ljubljana: Medias Kreativ.
- Čerin, Aleš. 2010. Kje je Jernej Štromajer? *Časnik*. Dostopno prek: <http://www.casnik.si/index.php/2010/05/21/kje-je-jerne-j-stromajer/> (4. februar 2015).
- Dale, Roger. 2009a. Context, Constraints and Resources in the Development of the European Education Space and European Education Policy. V *Globalisation and Europeanisation in education*, ur. Dale, Roger in Robertson Susan, 23–44. Symposium: Wallingford.
- --- 2009b. Studying Globalisation and Europeanisation in Education: Lisbon, the Open Method of Coordination and Beyond. V *Globalisation and Europeanisation in education*, ur. Dale, Roger in Robertson Susan 121–140. Symposium: Wallingford.
- Debeljak, Maja Mihelič. 2012. 3144. *Zasedanje Sveta Evropske unije v formaciji Izobraževanje, mladina, kultura, šport (Svet EYCS)*. Dostopno prek: http://www.eurydice.si/index.php?view=article&id=5423%3A3144-zasedanje-sveta-evropske-unije-v-formaciji-izobraevanje-mladina-kultura-port-svet-yecs&option=com_content&Itemid=355 (25. oktober 2012).
- Ermenc, Skubic Klara. 2014. *Uvod v primerjalno pedagogiko*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- ESIB. 2007. *Bolonja skozi oči študentov (Bologna with student eyes)*. Dostopno prek: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/Bolognastudenteyes2007.pdf> (18. april 2015).
- Evropska komisija. 2010. Doseganje pametne, trajnostne in vključujoče rasti. *Panorama inforegio*. Ljubljana: Urad za Publikacije.
- *Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje*. 2008. Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti.
- Evropski svet. 2010. *Sklepi*. Dostopno prek: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/SL/ec/115351.pdf (8. junij 2015).
- *Evroštudent V*. 2013. Projekt Evroštudent v organizaciji Študentske organizacije Slovenije. Dostopno prek: <http://www.eurostudent-2013.si/> (13. junij 2015).

- European Centre for the Development of Vocational Training. 2013. *Analysis and overview of NQF developments in European countries*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Eurydice Slovenija. 2012. *Informacijsko omrežje*. Ministrstvo za znanost, izobraževanje, kulturo in šport (Urad za razvoj šolstva). Dostopno prek: <http://www.eurydice.si/> (26. oktober 2012).
- *Facebook stran Študentskega sveta FDV*. Objava 15. novembra 2014. Dostopno prek: <https://www.facebook.com/studentskismet.fdv> (14. junij 2015).
- Green, Andy. 2002. The Many Faces of Lifelong Learning: Recent Education Policy Trends in Europe. *Journal of Education Policy* 17 (6): 611–626.
- Ivić, Vlasta. 2013. Med ljubljansko študentsko populacijo se po oceni študentov in analitikov rojeva novo gibanje. *Slovenska tiskovna agencija*. Dostopno prek: <http://www.sta.si/vest.php?id=1959057> (5. februar 2015).
- Kajnč, Sabina in Damjan Lajh ur. 2009. *Evropska unija od A do Ž*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Kellermann, Paul. 2006. Od Sorbone do Bologne in še naprej (O ideologiji trenutne evropske politike visokega šolstva). *Sodobna pedagogika* 57 (4) 24–37.
- Kodelja, Zdenko. 2008. Globalna pravičnost, globalizacija in izobraževanje. *Sodobna pedagogika* 1, 26–37.
- Kontler–Salamon, Jasna. 2012. Študenti so preobremenjeni. *Delo*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/slovenija/studenti-so-preobremenjeni.html> (14. junij 2015).
- Kotnik, Rudi. 2013. *Nova paradigma v izobraževanju: je manj lahko več?* Maribor: Subkulturni azil, zavod za umetniško produkcijo in založništvo.
- Kreša, Maja, Katja Pleško in Miha Rajh. 2012. *Preverjanje obremenjenosti študentov in pedagoških delavcev*. Ljubljana: ŠOU v Ljubljani. Dostopno prek: http://www.sou-lj.si/raziskava/Preverjanje_obremenjenosti_studentov_in_pedagogskih_delavcev.pdf (14. junij 2015).
- Kwiek, Marek. 2004. The Emergent European Educational Policies Under scrutiny. *European Educational Research Journal* 3 (4): 759–776.

- Lauter, Katja in Jana Poljak. 2012. *Cilji EU za leto 2020 in merjenje razvoja – slovenski pristop*. Dostopno prek: http://www.stat.si/StatisticniDnevi/Docs/Radenci%202010/Lautar_Poljak_EU2020-prispevek.pdf (15. februar 2015).
- Lawn, Martin in Sotiria Grek. 2012. *Europeanizing Education. Governing a new policy space*. United Kingdom: Symposium Books Ltd.
- Lipužič, Boris. 1999. *Izobraževanje v zankah globalizacije*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- --- 2002. *Globalna razvojna vprašanja izobraževanja v Evropi*. Velenje: Eduva.
- Lizbonska strategija. 2000. *Presidency Conclusions*. Lisbon European Council 23–24. marec 2000.
- London Communiqué. 2007. *Towards the European Higher Education Area: responding to challenges in a globalised world*. London, 18 maj 2007.
- Medveš, Zdenko. 2006a. Bolonjski proces med univerzo in uradništvom. *Sodobna pedagogika* 57 (4): 6–21.
- --- 2006b. Evropski izobraževalni prostor. 2000: revija za krščanstvo in kulturo 186 (88): 133–149.
- --- 2008. Globalizacija in slovensko šolstvo. *Sodobna pedagogika* 59 (1): 6–24.
- Miklavec, Nuša. 2011. Za nami je nemirno leto. *Aktiv.si*, 01. januar 2011.
- Miklavič, Klemen. 2008. *Bolonjski proces – pot v modernizacijo visokega šolstva*. Magistrsko delo. Mentorica: izr. prof. dr. Maja Bučar. Ljubljana: FDV.
- Mikulec, Borut ur. 2011. *Slovensko orodje kvalifikacij Predlog medresorne delovne skupine za pripravo nacionalnega orodja kvalifikacij*. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- *Millenium Development Goals*. Dostopno prek: <http://www.un.org/millenniumgoals/> (17. februar 2015).
- Mlakar, Petra. 2012. Družboslovci zanikajo, da so manj obremenjeni od naravoslovcev. *Dnevnik*. Dostopno prek: <https://www.dnevnik.si/1042530000/slovenija/1042530000> (13. junij 2015).
- Morrow, Raymond A. in Carlos Alberto Torres. 2000. The State, Globalization, and Educational Policy. V *Globalization and Education. Critical Perspectives*, ur. Nicholas C. Burbules in Carlos Alberto Torres, 27–56. New York: Routledge.
- Moussis, Nicolas. 1999. *Evropska unija*. Ljubljana: Littera picta.

- M.M. in U.Z. 2010. Ustrahovanje ali zgolj opozorilo? *24ur*. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/zelijo-prepreciti-nezakonitosti.html> (5. februar 2015).
- Novak, Bogomir. 2009. *Prenova slovenske šole*. Pedagoški inštitut: Ljubljana.
- Ozga, Jenny in Bob Lingard. 2007. Globalisation, education policy and politics. V *The Routledge Falmer Reader in Education Policy and Politics*, ur. Bob Lingard in Jenny Ozga, 66–82. London: Routledge.
- Pikon, Rok. 2010. Odstopil predsednik ŠOU Štromajer. *Finace*. Dostopno prek: <http://www.finance.si/285357/Odstopil-predsednik-%C5%A0OU-%C5%A0tromajer> (5. februar 2015).
- *Pravilnik o Predsedstvu Študentske organizacije Slovenije*. 2003. Dostopno prek: <http://www.studentska-org.si/dokumenti/PravilnikoPredsedstvuOS21.Skupina.PDF> (17. junij 2015).
- *Pravilnik o volitvah v Študentski svet Fakultete za družbene vede*. 2009. Dostopno prek: http://www.ssfdv.org/images/seje/2008_09/pravilnik_o_volitvah.pdf (7. marec 2011).
- *Poslovnik Študentskega sveta Fakultete za družbene vede*. 2006. Dostopno prek: http://www.ssfdv.org/images/seje/2008_09/poslovnik.pdf (2. februar 2015).
- Ragin, Charles. 2007. *Družboslovno raziskovanje: enotnost in raznolikost metode*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Robertson, Susan. 2009. Unravelling the Politics of Public Private Partnerships in Education in Europe. V *Globalisation and Europeanisation in Education*, ur. Roger Dale in Susan Robertson, 101–119. Wallingford: Symposium.
- Sagadin, Janez. 2004. Tipi in vloga študij primerov v pedagoškem raziskovanju. *Sodobna pedagogika*, 55 (4): 88–100.
- Samardžija, Višnja in Hrvoje Butković ur. 2010. *From the Lisbon Strategy to Europe 2020*. Zagreb: Kolor Klinika.
- Seale, Clive ur. 2004. *Social Research Methods*. London: Routledge.

- Silverman, David. 2001. *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analyzing Talk, Text and Interaction*. London: Sage Publications.
- *Socialni inkubator*. 2015. Dostopno prek: <http://www.socialni-inkubator.si/index.php/o-nas> (5. februar 2015).
- *Sklep o ustanovitvi in nalogah Sveta Vlade Republike Slovenije za študentska vprašanja*. Ur. l. RS. 56/1996 (26. september 1996).
- Skubic Ermenc, Klara in Borut Mikulec. 2011. Slovensko ogrodje kvalifikacij med globalnim, evropskim in lokalnim. *Sodobna pedagogika*, 62 (4): 30–50.
- *Slovensko ogrodje kvalifikacij: Predlog medresorske delovne skupine za pripravo nacionalnega ogrodja kvalifikacij*. 2011. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve. 2012. *Spremljanje in vodenje na ravni EU (Evropski semester)*. Dostopno prek: http://www.svrez.gov.si/si/delovna_podrocja/nova_evropska_razvojna_strategija_doleta_2020/spremljanje_in_vodenje_na_ravni_eu_evropski_semester/ (25. oktober 2012).
- *Sporočilo za javnost o sklepih, ki jih je Vlada Republike Slovenije sprejela na 66. seji, 28. januarja 2010*. Dostopno prek: http://www.vlada.si/medijsko_sredisce/sporocila_za_javnost/sporocilo_za_javnost/article/sporocilo_za_javnost_o_sklepih_ki_jih_je_vlada_rs_sprejela_na_66_seji_28_januarja_2010_7538/ (05. marec 2013).
- Spring, Joel. 2008. Research on Globalization and Education. *Review of Educational Research*, 78 (2): 330–363.
- Stanley, Gordon. 2012. Challenges in the Quest to Create Global Qualifications and Standards Are Driving Change in Education Systems. V *The University in the Age of Globalisation. Rankings, Resources and Reforms*, ur. Josef C. Brada, Wojciech Bienkowski in Gordon Stanley, 3–24. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- *Statut Univerze v Ljubljani*. Ur. l. RS 8/2005 (29. maj 2012).
- *Statut Univerze v Mariboru*. Ur. l. RS 32/2008 (9. september 2008).
- *Statut Študentske organizacije Univerze v Ljubljani*. 2014. Dostopno prek: http://www.sou-lj.si/images/statut_150514.pdf (1. januar 2015).
- Steiner-Khamsi, Gita. 2002. Reterritorializing Education Import. V *Fabricating Europe. The Formation of an Education Space*, ur. Antonio Novoa in M. Lawn, 69–86. Dordrecht, Boston, London: Kluwer Academic Publisher.

- Svet Evropske unije. 2009. *Informacije institucij in organov Evropske unije*. Sklepi sveta z dne 12. maja 2009 o strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 202). Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:SL:PDF> (26. oktober 2012).
- Svetličič Marjan in Pavle Sicherl. 2007. Evropska unija v svetovnem gospodarstvu danes in jutri. *Teorija in praksa*, 44 (6): 896–921.
- Svetlik Ivan in Samo Pavlin. 2004. Izobraževanje in raziskovanje za družbo znanja. *Teorija in praksa*, 41 (1-2): 199–211.
- *Studeo, ergo sum*. 2012. Izobraževanje študentov o študentskem organiziranju in aktualnih tematikah na področju visokega šolstva v Sloveniji. Dostopno prek: https://www.facebook.com/pages/Studeo-ergo-sum/237945922926724?sk=info&ref=page_internal (14. junij 2015).
- Štefanc, Damijan. 2008. Ideje neoliberalizma v procesih rekonceptualizacije obveznega splošnega izobraževanja: nekatere teoretske poteze in praktične implikacije. *Sodobna pedagogika*, 3: 10–31.
- Štremfel, Urška. 2013. *Nova oblika vladavine v Evropski uniji na področju izobraževalnih politik*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- *Študentska deklaracija iz Göteborga*. 2001. Göteborg, Švedska, sprejeta 25. marca 2001.
- *Študentska Organizacije Univerze v Ljubljani*. Dostopno prek: <http://www.sou-lj.si/sl/o-nas/sou-v-ljubljani.html> (22. februar 2014).
- *ŠOU v Ljubljani*. 2015. Dostopno prek: <http://www.sou-lj.si/sl/program-rsp.html> (13. junij 2015).
- Študentska organizacija Slovenije. 2010. *Prispevek Študentske organizacije Slovenije k javni razpravi o razvoju visokega šolstva*. Ljubljana.
- ŠOS. Dostopno prek: <http://www.studentska-org.si/predstavitev> (7. januar 2013).
- Študentsko društvo Iskra. 2015. *Volitve na kratko*. Dostopno prek: <http://studentska-iskra.org/?cat=11> (5. februar 2015).
- *Študentski svet FDV*. 2012. Dostopno prek: <http://www.ssfdv.org/index.php/seje> (3. september 2012).

- --- 2015. Dostopno prek: https://www.facebook.com/SSFDV/timeline?ref=page_internal (5. februar 2015).
- *Študentska Ustava* (ŠU-1). Ur. l. RS 3/2012 (19. december 2011).
- Tajani, Antonio. 2012. *Unija inovacij – nov program v okviru strategije Evropa 2020*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/tajani/hot-topics/innovation-union/index_sl.htm (19. november 2012).
- Ule Nastran, Mirjana, Tanja Rener, Vlado Mihelj, Metka Mencin-Čeplak in Slavko Kurdija. 1996. *Predah za študentsko mladino*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za mladino.
- Univerza v Ljubljani. 2012. *Študentski svet Univerze v Ljubljani*. Dostopno prek: http://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani/organi_in_vodstvo/studentski_svet.aspx (17. februar 2012).
- Urad Vlade za informiranje. 2005. *Slovenija v Evropski uniji*. Ljubljana: Set d.d.
- Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji. *Izobraževanje*. Dostopno prek: <http://www.evropa.gov.si/si/izobrazevanje/> (15. februar 2012).
- Vuković, Mirjana. 2011. Strategija „Evropa 2020“ – Prioriteti i Ciljevi. *Godišnjak*, 5.
- *Zakon o visokem šolstvu* (ZViS). Ur. l. RS 67/1993 (17. december 1993).
- *Zakon o visokem šolstvu* (ZViS-UPB7). Ur. l. RS 32/2012 (19. april 2012).
- *Zakon o skupnosti študentov*. Ur. l. RS 38/1994 (20. junij 1994).
- *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o visokem šolstvu* (ZViS-D). Ur. l. RS 163/04 (11. junij 2004).
- *Zapisnik konstitutivne seje Študentskega sveta Fakultete za družbene vede* (23. november 2011). Dostopno prek: http://www.ssfdv.org/images/seje2011_12/zapisnik_konstitutivne_seje.pdf (14. junij 2015).
- Zgaga, Pavel. 2003. *Bologna Process between Prague and Berlin*. Report to the Ministers of Education of the signatory countries. Berlin, 18–19. september 2003. Dostopno prek: <http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/Zgaga.pdf> (22. januar 2013).
- --- 2004. *Bolonjski proces*. Ljubljana: Center za študij edukacijskih strategij.
- --- 2009. *Edukacija za 'boljši svet': od kozmopolitizma preko internacionalizma do globalizma*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- *Zveza Študentskih klubov Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.skis-zveza.si/zveza-skis/odbor-za-visoko-solstvo> (05. marec 2013).

- Židan, Alojzija. 2002. Slovenski izobraževalni nacionalni interesi in EU. *Teorija in praksa*, 39 (6): 1048–1058.

PRILOGA A: VOLILNA KOMISIJA

Volilna komisija
Univerza v Ljubljani
Študentski svet
Kongresni trg 12
1000 Ljubljana

Ljubljana, 24.11.2010

Jovan Ivanov
Kajuhova 44
1000 Ljubljana

Zadeva: odgovor na pritožbo z dne 13.11.2010

Spoštovani,

Volilna komisija Študentskega sveta Univerze v Ljubljani se je sestala 17.11.2010 in obravnavala vašo pritožbo na volitve v ŠS FDV za študijsko leto 2010/2011.

Komisija je odločala o utemeljenosti pritožbe po točkah, kot jih je povzela glede na vsebino vaše pritožbe. Sprejela je naslednje ugotovitve:

Točka 1: *članice volilnega odbora Tanje Poličnik ni bilo na volišču v času volitev.*

Pritožba ni utemeljena, saj Pravilnik o volitvah v ŠS FDV ne opredeljuje potrebe po prisotnosti specifičnih članov volilnega odbora.

Točka 2: *da je bilo poročilo sestavljeno en dan po volitvah in ne na dan volitev, kot je zabeleženo v zapisniku.*

Pritožba ni utemeljena. Antidatiranje ni stvar Volilne komisije in ne vpliva na potek volitev v ŠS FDV.

Točka 3: *nepravilnosti se nanašajo na štetje glasovnic za 2. stopnjo.*

Pritožba ni utemeljena, ker dokazov o morebitnih nepravilnostih ni.

Točka 4: *pritožba se nanaša na nepravilno oblikovane glasovnice za 3. stopnjo.*

Pritožba je utemeljena, če se izkaže, da so bile glasovnice res nepravilno oblikovane.

V skladu s pooblastili, ki jih ima Volilna komisija ŠSUL, je ta postopek zaključila z mnenjem, da je bil v skladu s 4. točko vaše pritožbe kršen Pravilnik o volitvah v ŠS FDV. Komisija je izdala priporočilo o nadaljnjih korakih in postopek v obravnavo prepustila rektorju Univerze v Ljubljani.

Lep pozdrav,

Žiga Krušič,
Predsednik volilne komisije ŠSUL

PRILOGA B: ZAPISNIK VOLITEV

		<p>Kardeljeva pl. 5 1000 Ljubljana www.ssfdv.org svet@ssfdv.org (01) 5805 250</p>
--	--	---

ZAPISNIK VOLITEV V ŠTUDENSKI SVET FDV

Dne 28. 10. 2009, od 10. do 16. ure, v avli FDV, so potekale volitve v ŠSFDV.

Volilno komisijo so sestavljali Martin Maček (predsednik), Lilijana Jerinič (članica) in Lovro Centrih (član).

Prejeli smo 25 kandidatur, vse so bile veljavne. Izdanih je bilo 178 glasovnic. Prejeli nismo nobene neveljavne glasovnice. Volilna komisija ugotavlja, da v času volitev ni zaznala nobenih kršitev.

DODIPLOMSKI ŠTUDIJI – 1. STOPNJA

Študijski program Analitska politologija:

Izdanih glasovnic: 12

Jelena Štrbac : 4 glasovi

Matevž Kladnik: 8 glasov

Jerneja Zver: 0 glasov

Študijski program Kulturologija

Izdanih glasovnic: 18

Saša Bach: 18 glasov

Tina Mulej: 0 glasov

Študijski program Sociologija – Kadrovski menedžment

Izdanih glasovnic: 19

Alen Nočajevič: 2 glasova

Brigita Grbin: 17 glasov

Študijski program Komunikologija - TKOJ

Izdanih glasovnic: 2

Marko Ducman: 2 glasova

Študijski program Družboslovna informatika, UNI

Izdanih glasovnic: 1

Lea Lebar: 1 glas

Študijski program Družboslovna informatika, VŠ

Izdanih glasovnic: 2

Ana Milovanovič: 2 glasova

Študijski program Analitska sociologija

Izdanih glasovnic: 2

Simon Dreven: 2 glasova

Študijski program Mednarodni odnosi

Izdanih glasovnic: 5

Alen Toplišek: 5 glasov

Študijski program Evropske študije - družboslovni vidiki

Izdanih glasovnic: 5

Tomaž Čebela: 5 glasov

Študijski program Novinarstvo

Izdanih glasovnic: 11

Nastja Verdnik: 7 glasov

Živa Rokavec: 4 glasov

Študijski program Politologija – APJU

Izdanih glasovnic: 76

Jernej Štromajer: 42

Andrej Čuš: 34

PODIPLOMSKI ŠTUDIJ:

2. STOPNJA - Magistrski študij

Izdanih glasovnic: 23

Jana Juvan: 3 glasovi

Nejc Kop: 7 glasov

Jovan Ivanov: 5 glasov

Sandra Muha: 7 glasov

Tomislav Silaj: 13 glasov

3. STOPNJA - Doktorski študij

Izdanih glasovnic: 2

Špela Juhart: 2 glasova

Matevž Kokol: 2 glasova

Željko Milovanovič: 2 glasova

Predsednik volilne komisije

Martin Maček

PRILOGA C: POV RATNICA

POŠTA SLOVENIJE

Številka poštnice / Office of posting: **MMO LJ.** Datum / Date: **14.2.2011**

Nadomestilo poštnice / Additional postage: **REKOP VARNOSTI V LJUBLJANI KONGRESNI TRG A2, LJUBLJANA**

Številka poštnice / No. of item: **RA642470333** Znesek / Amount: **1000**

Registrirano pismo / Registered Letter Yrreclinnno pismo / Insured Letter Paket / Parcel

Prednostno / Priority Poštna nakazila / Postal money order

POVRATNICA - obvestilo o vročitvi/izplačilu/oprisu
ADVICE OF RECEIPT/OF DELIVERY/OF PAYMENT/OF ENTRY

A.R.

Številka poštnice / Office of posting: **LJUBLJANA**
Datum / Date: **15.02.11.21.**
Znesek / Amount: **1001**

Ime in priimek / Name: JOVAN IVANOV

Ulica in številka / Street and No.: ul. Vide Praegazecu 20

Kraj in država / Locality and country: 1000 LJUBLJANA

Ime poštnice / Name of post office: LJUBLJANA

Datum / Date: 15.02.11.21.

Znesek / Amount: 1001

Ime in priimek / Name: JOVAN IVANOV

Ulica in številka / Street and No.: ul. Vide Praegazecu 20

Kraj in država / Locality and country: 1000 LJUBLJANA